

Journala

Bodem en Omgeving

Behorend bij:
OpMaat_Bodem

Hoofredactie:
Ing. M.J.H. Langenhuijsen
Redactie:
Dr. ir. P.A. Alphenaar
Mr. drs. C.A. Janssen
Mr. W. Tromp

Inhoud

Redactionele bijdrage

- 132 Juridisch onderzoek naar aanleiding van aanbevelingen Adviescommissie Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving / 263

Regelgeving

- 133 Tijdelijk besluit mandaat, volmacht en machtiging IMG voor hulp in bijzondere situaties / 265
- 134 Kamervragen over de uitspraak van de rechter in Overijssel over bemesten en beweiden / 266
- 135 Antwoord op kamervragen over het bericht 'Rechterlijke uitspraak maakt van natuurvoorzorgsprincipe het verlamningsprincipe' / 267
- 136 Uitstel uitrijdperiode dierlijke mest / 268
- 137 Kamervragen over het artikel 'Gebiedsgerichte aanpak één grote leugen?' / 269

Jurisprudentie

- 138 Deelsanering en representativiteit onderzoek / 270
- 139 Bodemdaling, CO₂ en peilbeheer / 272
- 140 Vrees voor bodemverontreiniging bij ontwikkeling / 279
- 141 Omgevingsvergunning aanleg geluidwal terecht verleend / 280
- 142 Ondergrondse werkzaamheden / 281

Actualiteiten & onderzoek

- 143 Waterschappen willen totaalverbod PFAS-stoffen / 282
- 144 Opmerkelijk: afdeklaag op granuliet mag volgens staatssecretaris uit granuliet bestaan / 283
- 145 Prinsjesdag: decentrale overheden willen snel Haags beleid voor verduurzaming / 284
- 146 GroenLinks wil meer garanties bij injectie afvalwater in lege Drentse gasvelden / 285

Inhoud JBO 2021

- 147 Rijnwaterbedrijven waarschuwen voor te hoge concentraties gif in bron drinkwater / 286
- 148 VVD wil antwoord provincie op aangekondigd verbod oppompen grondwater / 288
- 149 RIVM: 'Stof' op huizen en speeltuinen rond Tata Steel zit vol lood en beïnvloedt zelfs IQ kinderen / 289
- 150 Brabant moet veel meer doen om verdroging tegen te gaan: 'Natte zomer verandert niet veel' / 291

Preventie & handhaving

- 151 Uitstoot asfaltfabriek Nijmegen verontrust buurtbewoners: 'Tata Steel in het klein' / 292
- 152 Rubberen korrels vervuilen grond rondom voetbalclub Sarto: 'Er wordt veel te slap opgetreden' / 293
- 153 NVWA: regels beter nageleefd in grondwaterbeschermingsgebieden / 295

Regelgeving

- 154 'Zet de ontpoldering van de Hedwige stop als Belgische PFAS-lozingen niet onmiddellijk ophouden' / 296

Officiële publicaties

REDACTIONELE BIJDRAGE

132. Juridisch onderzoek naar aanleiding van aanbevelingen Adviescommissie Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving

Van de redactie

Op 17 september heeft de staatssecretaris van IenW een brief over de opvolging van het rapport van de Adviescommissie Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) (Commissie Van Aartsen) naar de Tweede Kamer gestuurd. Een brief met een drietal bijlagen met daarin opgenomen quick scans die aangeven hoe nu de verschillende omgevingsdiensten hun taken uitvoeren. In een overzichtelijke bijlage is per omgevingsdienst te lezen wat hun belangrijkste kengetallen zijn. Inzicht in begroting, fte, aantallen en soorten taakvelden. Dit geeft een goed beeld hoe divers de verschillende omgevingsdiensten hun taken nog uitoefenen. De Adviescommissie VTH heeft een aantal aanbevelingen gedaan om de positie van de omgevingsdiensten te verbeteren, met als doel het VTH-domein nog beter te laten functioneren en een goede plaats te laten krijgen in het nieuwe domein van de Omgevingswet.

In de aanbiedingsbrief bij het rapport van de Adviescommissie VTH is het belang van het rapport onderstreept en is aangegeven dat het rapport zorgvuldige aandacht en een integrale opvolging van de aanbevelingen verdient. Het rapport van de commissie gaat niet in op *hoe* de aanbevelingen kunnen worden geïmplementeerd. Om die reden heeft de staatssecretaris een juridisch onderzoek laten uitvoeren om daar expliciet naar te kijken. Dit onderzoek is uitgevoerd door het bureau Kokx-DeVoogd. Ook is een quickscan onderzoek uitgevoerd naar het takenpakket van omgevingsdiensten.

De onderzoekers hebben beschreven wat de juridische implicaties zijn van het uitvoeren van de aanbevelingen van de Adviescommissie VTH. Uit het onderzoek komt naar voren dat voor de opvolging van de aanbevelingen van de commissie forse aanscherpingen van het VTH-stelsel nodig zijn, inclusief wijziging van regelgeving als de Omgevingswet en de Gemeentewet. De resultaten van beide onderzoeken zijn recent opgeleverd en worden op dit moment bestudeerd door het ministerie. De staatssecretaris gaat deze resultaten gebruiken voor de hoofdlijnennotitie die hij tijdens het commissiedebat Toezicht en Handhaving van 7 september jl. heeft toegezegd. Ook zijn de beide onderzoeken bouwstenen voor de op te stellen kabinetsreactie van een nieuw kabinet, aldus de staatssecretaris. Hierin wordt aangegeven hoe het nieuwe kabinet opvolging geeft aan de aanbevelingen van de Adviescommissie VTH.

De volgende thema's uit het aanbevelingenrapport van de Adviescommissie VTH zijn juridisch verder onderzocht:

- a. ondergrens omvang omgevingsdienst;
- b. kwaliteit verbeteren en afstemmen op aard inrichtingen;
- c. hetzelfde basistakenpakket voor elke omgevingsdienst;
- d. landelijke normfinanciering in plaats van lokale outputfinanciering;
- e. verplichting tot informatie-uitwisseling en investeren in kennisontwikkeling;
- f. één uitvoerings- en handhavingbeleid en één uitvoeringsprogramma per regio;

- g. versterken positie van de directeur door verplicht mandaat en herziening benoemingsprocedure;
- h. inrichten rijkstoezicht op omgevingsdiensten;
- i. advisering en uitvoeringstoets door omgevingsdiensten over omgevingsplannen.

Als het (nieuwe) kabinet deze aanbevelingen opvolgt, zal er nog het nodige aan de Omgevingswet en Gemeentewet gesleuteld moeten worden. Los van een mogelijk andere financieringswijze van de omgevingsdiensten, in combinatie met een ander takenpakket, is het ook interessant of omgevingsdiensten bij het opstellen van omgevingsplannen een formele positie gaan krijgen als 'adviseur' die 'dwingend advies' kan afgeven aan het bevoegd gezag. Nu heeft een omgevingsdienst deze bevoegdheid niet. Op dit moment is het veel zoeken hoe uitvoeringsdiensten en makers van het omgevingsplan zich tot elkaar verhouden. Het beleidsveld bodem speelt hierin ook zeker een rol. Voorkeur gaat uit naar een regionaal gelijk (bodem) beleid. Positieversterking van omgevingsdiensten is dan, zoals de Adviescommissie VTH aangeeft, noodzakelijk. Kennis en kunde op het gebied van bodem zie je met name bij de middelgrote en kleine gemeenten niet of nauwelijks nog aanwezig. Het 'verplichtend advies' van een omgevingsdienst kan er toe bijdragen dat het onderwerp bodem op een adequate en integrale manier kan worden meegewogen bij het opstellen/aanpassen van omgevingsplannen. Voor de omgevingsdiensten is dit ook een uitdaging om uit hun specialistisch domein te treden en te gaan werken volgens de filosofie van de Omgevingswet. Urgentie ontstaat als rollen duidelijk zijn of worden ...

REGELGEVING

133. Tijdelijk besluit mandaat, volmacht en machtiging IMG voor hulp in bijzondere situaties

De Commissie bijzondere situaties is in 2014 opgericht op verzoek van de minister van Economische Zaken. In 2016 heeft de minister van Economische Zaken de Commissie formeel ingesteld. De Commissie adviseert sindsdien over hulp aan mensen in bijzondere (schrijnende) situaties, naar aanleiding van schade door bodembeweging als gevolg van de gaswinning uit het Groningenveld of de gasopslag Norg. Sinds 2019 is de taak van de Commissie uitgebreid naar bijzondere situaties naar aanleiding van versterkingsmaatregelen. Het werk dat de Commissie doet betreft geen schadevergoeding of versterking, maar het vanuit een geheel onafhankelijke positie leveren van maatwerkoplossingen aan mensen die, mede als gevolg van de aardbevingen in Groningen, in medische, psychische, sociale en/of financiële nood verkeren. Nu NAM op afstand is gezet, heeft NAM aangegeven de door de Commissie geboden hulp niet langer te willen financieren. Omdat het werk van de Commissie waardevol is, heeft het kabinet besloten om de financiering van uitvoering van de adviezen van de Commissie over te nemen.

Vooruitlopend op een definitieve inpassing op grond van de Tijdelijke wet Groningen is er voor gekozen om met dit besluit aan het IMG (Instituut Mijnbouwschade Groningen) mandaat, volmacht en machtiging te verlenen om, op basis van de adviezen van de Commissie, besluiten te nemen en privaatrechtelijke rechtshandelingen en overige handelingen te verrichten ten behoeve van het bieden van hulp in bijzondere situaties. Deze bevoegdheid omvat in de eerste plaats het nemen van besluiten (waaronder beslissingen op bezwaar tegen die besluiten), het voeren van verweer in

beroepsprocedures tegen de beslissingen op bezwaar en het voeren van hoger beroepsprocedures tegen uitspraken van de rechtbank. Voorts omvat deze bevoegdheid het verrichten van privaatrechtelijke rechtshandelingen voor dit doel.

Bron: 21-09-2021 Staatscourant 2021, 40596 Herdruk || Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

134. Kamervragen over de uitspraak van de rechter in Overijssel over bemesten en beweiden

Vraag 2

Klopt het dat de rechter in Overijssel bij de casus over bemesten en beweiden oordeelde dat als activiteit planologisch was toegestaan op de referentiedatum er sprake kan zijn van voortgezet gebruik? Deelt u de constatering dat in bijna alle bestemmingsplannen deze handelingen (bemesten en beweiden) op agrarische gronden zijn toegestaan en dat, als de betreffende gronden continu in agrarisch gebruik zijn, bemesten en beweiden vrijgesteld kunnen worden van de vergunningplicht?

Antwoord 2

De rechter in Overijssel heeft geoordeeld dat voor bemesten en beweiden geldt dat wanneer deze activiteit planologisch was toegestaan op de referentiedatum er sprake kan zijn van vrijstelling van de vergunningplicht. Ik deel daarom de constatering dat voor de meeste gronden die continu in agrarisch gebruik zijn, beweiden en bemesten vrijgesteld kunnen worden van de vergunningplicht. Hiervoor dient een wijziging in grondgebruik echter niet te hebben geleid tot een significante toename in depositie op Natura 2000-gebieden. Het is mij echter niet bekend in hoeverre agrarisch gebruik in bestemmingsplannen reeds op de referentiedatum was toegestaan.

Vraag 3 en 4

Bent u nog steeds van mening dat er geen vergunningplicht moet komen voor bemesten en beweiden? Is er al een oplossingsrichting en/of onderbouwing beschikbaar om bemesten en beweiden vergunning vrij te houden? Zo nee, hoe lang duurt het nog voor dat deze oplossingsrichting er is?

Antwoord 3 en 4

De rechtbank is inderdaad van oordeel dat alleen een vrijstelling van de vergunningplicht

geldt als de betrokken activiteit ongewijzigd wordt voortgezet sinds de Europese referentiedatum. In eerdere brieven aan uw Kamer heb ik betoogd dat een vergunningplicht voor beweiden en bemesten in de meeste gevallen niet nodig is. Ik ben daarom nog steeds van mening dat als een project is gewijzigd, maar niet meer stikstofdepositie op een Natura 2000-gebied veroorzaakt dan op de Europese referentiedatum, significante gevolgen voor dat gebied kunnen worden uitgesloten, zodat ook dan geen vergunning nodig is.

Wel is het zo dat er uitzonderingssituaties zijn waarbij er de mogelijkheid bestaat van een depositietoename ten opzichte van de Europese referentiedatum. Het Rijk en de provincies zijn deze situaties op dit moment in kaart aan het brengen. Op grond hiervan zal duidelijk worden in welke gevallen er getoetst moet worden of er een depositiestijging plaatsvindt.

Bron: 15-09-2021 Kamervragen (Aanhangsel) 2020-2021, nr. 4045 | Tweede Kamer

135. Antwoord op kamervragen over het bericht ‘Rechterlijke uitspraak maakt van natuurvoorzorgsprincipe het verlamningsprincipe’

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht ‘Rechterlijke uitspraak maakt van natuurvoorzorgsprincipe het verlamningsprincipe’?

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Kunt u een inschatting maken van wat in de dagelijkse praktijk de gevolgen van deze uitspraak zijn voor agrarische ondernemers?

Antwoord 2

De rechtbank oordeelde dat in de lokale en concrete situatie de provincie Drenthe onvoldoende invulling heeft gegeven aan de eigen onderzoeksplicht, als bepaald in de Algemene wet bestuursrecht. Volgens de rechter is onvoldoende door de provincie aangetoond dat op grond van objectieve gegevens op voorhand kan worden uitsloten dat de drainage en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de nabijheid van een Natura 2000-gebied geen negatieve significante effecten kan hebben voor het betrokken gebied. Die zekerheid is wel vereist om af te kunnen zien van een vergunningstoets op grond van de Wet natuurbescherming. De provincie is het bevoegde gezag in deze zaak en heeft besloten in hoger beroep te gaan tegen deze uitspraak.

Vraag 5

Is het voorzorgsprincipe van de natuurbeschermingswet dermate leidend dat in potentie elk denkbaar gevolg uitgesloten moet worden?

Antwoord 5

Nee. Vereist is dat redelijke wetenschappelijke twijfel over het uitblijven van schade aan de natuur is uitgesloten.

Vraag 6

Bent u bereid het voorzorgsprincipe in de Wet natuurbescherming aan te passen zodat dit aansluit bij realistische gevolgen van werkzaamheden?

Antwoord 6

Het voorzorgsbeginsel vloeit voort uit de Habitatrictlijn en de daarover gevormde Europese jurisprudentie en werkt dus door in toepassing van de Wet natuurbescherming.

Bron: 14-09-2021 Kamervragen (Aanhangsel) 2020-2021, nr. 3926 | Tweede Kamer

136. Uitstel uitrijdperiode dierlijke mest

Op 20 augustus ben ik door LTO-Noord verzocht om de uitrijdperiode voor dierlijke mest op grasland in een aantal gemeenten in Friesland en Groningen te verlengen tot en met 15 september. In deze gemeenten is de afgelopen twee maanden erg veel neerslag gevallen, waardoor veldwerkzaamheden niet of nauwelijks mogelijk waren, waardoor percelen weinig bemesting hebben gehad, waardoor de eiwitgehalten in het ruwvoer laag zijn. In de loop van de week is het verzoek uitgebreid met nog vier gemeenten in Friesland, waar in het weekend van 21/22 augustus zéér veel neerslag is gevallen.

Vrijstelling of het verruimen van de uitrijdperiode kan op basis van de Wet bodembescherming alleen worden verleend voor zover het belang van de bescherming van de bodem zich daartegen niet verzet en er advies gevraagd is bij de Technische Commissie Bodem (TCB). Daarnaast is op basis van het Besluit gebruik meststoffen verruiming van de uitrijdperiode mogelijk op grasland, gelegen op kleigrond of veengrond, indien er een landbouwkundige noodzaak is, dit in het desbetreffende gebied door extreme weersomstandigheden is gerechtvaardigd en de TCB is gehoord. De TCB adviseert om het uitrijdverbod voor dierlijke mest met 14 dagen uit te stellen, met dien verstande dat enkel de dunne fractie van dierlijke mest, verkregen door drijfmest te scheiden, wordt gebruikt. Dit advies neem ik over voor de gemeenten in Noord-Nederland waarvoor ik een verzoek van LTO-Noord heb ontvangen. Melkveehouders zijn in de mogelijkheid om drijfmest te scheiden en enkel de dunne fractie, met relatief weinig organische stof en fosfaat, te gebruiken op hun grasland. Bemesten met de dunne fractie van drijfmest vermindert de risico's op uit- en afspoeling van fosfaat en stikstof naar grond- en oppervlaktewater.

Bron: 13-09-2021 Kamerstuk 2020-2021, 33037 nr. 400 | Tweede Kamer

137. Kamervragen over het artikel 'Gebiedsgerichte aanpak één grote leugen?'

Vraag 2

Deelt u de mening dat ammoniak veel verder van de bron neerslaat dan zwaveldioxide, stikstofdioxide en stikstofmonoxide? Zou dit een verklaring zijn voor bijzondere stikstofgevoelige soorten die floreren omgeven door talloze intensieve veebedrijven, of is ammoniak überhaupt niet nadelig voor stikstofgevoelige soorten?

Antwoord 2

In vergelijking tot ammoniak (NH_3) verspreiden stikstofoxiden (NO_x) zich verder weg van de bron. Dit heeft deels te maken met het feit dat de droge depositie van NO_x kleiner is dan die van NH_3 . NH_3 is als puur gas lichter dan lucht, maar bij concentraties in de lucht wordt het ammoniakgas zo gemengd in de lucht dat er geen sprake meer is van een afzonderlijk gas. De wind en de turbulentie zijn belangrijke processen in de verspreiding en depositie van lucht. Die werken op de ammoniakmoleculen in de lucht dus op dezelfde manier als de lucht zelf. Ammoniak reageert met vaste stoffen, en slaat daarom neer op het aardoppervlak: depositie.

Voor zowel NH_3 als NO_x geldt dat de depositie dichtbij de bron het hoogst is en op afstand snel afneemt, waarbij de depositie van de stikstofoxiden iets lager is en sneller afneemt dan de depositie van ammoniak. Dat de depositie snel afneemt met de afstand van de bron komt vooral doordat de stoffen in de lucht verdunnen. Van de ammoniak die uitgestoten wordt, komt ca. 5% binnen een straal van 500 meter weer op de grond. Voor de stikstofoxiden is dit zo'n 2,5%.

Ook zwaveldioxide (SO_2) wordt over grotere afstanden van de bron verspreid dan NH_3 .

Bron: 13-09-2021 Kamervragen (Aanhangsel) 2020-2021, nr. 3993 | Tweede Kamer

JURISPRUDENTIE

138. Deelsanering en representativiteit onderzoek

Bestuursrecht

Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State
15 september 2021, nr. 202005365/1/R1
ECLI:NL:RVS:2021:2078
(Uylenburg, Kuijer, Niederer)

Bodemsanering. Deelsaneringsplan.

[Art. 28, 29 en 40 Wbb]

Samenvatting uitspraak

Bij besluit van 11 maart 2020 heeft het college van gedeputeerde staten van Noord-Holland ingestemd met het door de gemeente Haarlemmermeer ingediende deelsaneringsplan voor de locatie Zichtweg ter hoogte van 19-29 te Nieuw-Vennep. Op de locatie is vanaf medio jaren 1940 tot medio jaren 1960 een stortplaats van huisvuil gevestigd geweest. De bodem is verontreinigd geraakt met zware metalen, polycyclische aromatische koolwaterstoffen en bijmenging met stortmateriaal. In de huidige situatie bevinden zich daar een woonwijk en een openbare weg. De gemeente heeft het voornemen om de gronden ter plaatse van de weg te saneren in verband met het aanleggen van een drainageleiding in de rijbaan. [appellante] woont op het perceel [locatie] (hierna: perceel) dat zich in de directe omgeving van de locatie bevindt. Zij heeft bezwaar gemaakt tegen het besluit van 11 maart 2020. Het college heeft het bezwaar bij besluit van 26 augustus 2020 ongegrond verklaard. [appellante] kan zich niet met dit besluit verenigen.

Procesverloop

Bij besluit van 11 maart 2020 heeft het college ingestemd met het door de gemeente Haarlem-

mermeer ingediende deelsaneringsplan voor de locatie Zichtweg ter hoogte van 19-29 te Nieuw-Vennep (hierna: de locatie).

Bij besluit van 26 augustus 2020 heeft het college het door [appellante] hiertegen gemaakte bezwaar ongegrond verklaard.

Tegen dit besluit heeft [appellante] beroep ingesteld.

Het college heeft een verweerschrift ingediend. [appellante] heeft een nader stuk ingediend.

Conclusie

Het beroep is ongegrond.

Het college hoeft geen proceskosten te vergoeden.

Beslissing

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State:
verklaart het beroep ongegrond.

Noot

In deze zaak speelt vooral het geschil tussen deelsanering ten behoeve van een werk en gehele sanering van een aanwezig geval van ernstige bodemverontreiniging. Het gaat praktisch gesproken vooral om de afweging tussen volledig afgraven van aanwezige ophooglaag/verontreiniging, dan wel alleen ter plaatse van uit te voeren werkzaamheden te ontgraven. Inzake deze afweging wordt het bezwaar van appellant ongegrond verklaard, het is toegestaan een deelsaneringsplan uit te voeren in dit geval.

Wat ook interessant is, is de stelling van [appellante] dat het bodemrapport van 7 februari 2012 verouderd is en daarom niet representatief is om als uitgangspunt te dienen. In de Werkwijzer bodemsanering van de provincie

staat opgenomen dat als uitgangspunt geldt dat onderzoek niet ouder mag zijn dan vijf jaar. Volgens deze zelfde Werkwijzer kan ouder onderzoek echter worden toegestaan, bijvoorbeeld als wordt aangetoond dat er sprake is van een immobiele verontreiniging en onderbouwd is dat er in de tussenliggende periode geen verontreiniging is toegevoegd. Het is, in aanmerking genomen dat sprake is van een reeds langdurig niet meer in gebruik zijnde stortplaats met een zogenoemde immobiele verontreiniging, niet aannemelijk dat het geval van verontreiniging zoals dat op basis van het bodemrapport van 7 februari 2012 is vastgesteld wezenlijk is gewijzigd. Dit is in het licht van recente grootschalige toepassingen van grond in werken interessant te noemen. Er ontstaat vaak discussie over het verschil tussen 'samenstellingen' 'uitloging' bij de toepassing van grond (en bouwstoffen). Of een bepaalde potentieel verontreinigende stof aanwezig is, is één onderzoeksaspect, of het daadwerkelijk in de bodem terecht komt is een tweede onderzoeksaspect. Dit omdat het laatste afhankelijk is van meer zaken (vochtgehalte, pH, bodemsamenstelling, etc.) Daarom richt onderzoek van partijen conform het Besluit Bodemkwaliteit zich op beide aspecten. In onderhavig geval is een uitspraak gedaan die aangeeft dat dit niet persé voor bodem/bodemsanering geldt.

139. Bodemdaling, CO2 en peilbeheer

Omgevingsrecht

Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State
15 september 2021, nr. 202003091/1/R1
ECLI:NL:RVS:2021:2077
(Helder, Michiels, Knol)

Peilbeheer. Grondwater.

[Art. 2.1 en 5.2 Waterwet]

Samenvatting uitspraak

Bij besluit van 29 mei 2018 heeft het dagelijks bestuur van het Wetterskip Fryslân het peilbesluit Koningsdiep West deelgebied Oranje vastgesteld. Het peilbesluit heeft betrekking op een gebied van 3.615 m² ten zuidwesten van Drachten en is een uitwerking van het Watergebiedsplan Koningsdiep West uit 2011. In het peilgebied zijn er 104 peilvakken die deel uitmaken van 13 watersystemen. In het peilbesluit zijn alle – ten opzichte van de vorige peilbesluiten – partiële wijzigingen opgenomen, alsook wijzigingen in 12 peilvakken, waarbij in zes peilvakken het peil wordt gewijzigd. Milieudefensie kan zich niet verenigen met het peilbesluit, omdat de lage waterstanden zorgen voor veenoxidatie en, in het verlengde daarvan, de klimaatdoelen niet zullen worden gehaald. Volgens haar is daarom in een veel groter gebied een peilverhoging noodzakelijk om te voldoen aan verschillende internationale verdragen.

Procesverloop

Bij besluit van 29 mei 2018 heeft het dagelijks bestuur het peilbesluit Koningsdiep West deelgebied Oranje vastgesteld.

Bij uitspraak van 14 april 2020 heeft de rechtbank het door Milieudefensie daartegen ingestelde beroep ongegrond verklaard.

Tegen deze uitspraak heeft Milieudefensie hoger beroep ingesteld.

Het dagelijks bestuur heeft een schriftelijke uiteenzetting gegeven.

Milieudefensie en het dagelijks bestuur hebben nadere stukken ingediend.

De Afdeling heeft de zaak ter zitting behandeld op 2 juni 2021 (...).

Overwegingen

Inleiding

1. Het peilbesluit heeft betrekking op een gebied van 3.615 m² ten zuidwesten van Drachten en is een uitwerking van het Watergebiedsplan Koningsdiep West uit 2011. In het peilgebied zijn er 104 peilvakken die deel uitmaken van 13 watersystemen. In het peilbesluit zijn alle – ten opzichte van de vorige peilbesluiten – partiële wijzigingen opgenomen, alsook wijzigingen in 12 peilvakken, waarbij in zes peilvakken het peil wordt gewijzigd. In de peilvakken kD2-66, kD2-58, kD2-2 en kD-64 wordt het peil verhoogd. In peilvak kD2-35 is sprake van een peilverlaging van 10 cm ten opzichte van het zomerpeil en een verhoging van 15 cm ten opzichte van het winterpeil. In peilvak kD2-22 wordt het winterpeil met 25 cm verlaagd. Het peilgebied kenmerkt zich door landbouwkundig gebruik, met name als grasland. In het peilgebied bestaat de bodem voornamelijk uit zand (de hogere gronden in het midden en in het oostelijk deel) en veen (de lagere gronden in het westelijk deel). Het peilbesluit omvat het natuurgebied Boarnburgumer petten en in de nabijheid liggen de Natura 2000-gebieden De Aide Feanen, De Deelen en van Oordt's Merskens.

2. Milieudefensie kan zich niet verenigen met het peilbesluit, omdat de lage waterstanden zorgen voor veenoxidatie en, in het verlengde daarvan, de klimaatdoelen niet zullen worden gehaald. Volgens haar is daarom in een veel groter gebied een peilverhoging noodzakelijk

om te voldoen aan verschillende internationale verdragen.

3. Naar aanleiding van de ingediende stukken heeft de rechtbank de Stichting Advisering Bestuursrechtspraak (hierna: de STAB) ingeschakeld. De STAB heeft de rechtbank bij rapport van 25 juni 2019 van advies voorzien (hierna: het STAB-advies). Naar aanleiding van de door partijen ingediende reacties heeft de STAB bij rapport van 2 september 2019 een nader advies uitgebracht (hierna: het nader STAB-advies).

Hoger beroep

Toetsingskader

4. Art. 5.2 van de Waterwet luidt:

‘1. Een beheerder is verplicht voor daartoe aan te wijzen oppervlaktewater- of grondwaterlichamen onder zijn beheer één of meer peilbesluiten vast te stellen.

2. In een peilbesluit worden waterstanden of bandbreedten waarbinnen waterstanden kunnen variëren vastgesteld, die gedurende daarbij aangegeven perioden zoveel mogelijk worden gehandhaafd.

3. De aanwijzing vindt plaats bij of krachtens algemene maatregel van bestuur dan wel bij of krachtens provinciale verordening voor zover het betreft rijkswateren onderscheidenlijk regionale wateren. Bij de maatregel of de verordening kunnen ten aanzien van rijkswateren onderscheidenlijk regionale wateren nadere regels worden gesteld met betrekking tot het peilbesluit.’

Art. 6.1 van de Waterverordening provincie Fryslân luidt:

‘Het algemeen bestuur stelt een of meer peilbesluiten vast voor de oppervlaktewaterlichamen onder zijn beheer. Deze verplichting geldt niet voor de vrij afstromende gebieden zonder wateraanvoer, zoals aangegeven op kaart 3 behorende bij deze verordening.’

Art. 6.2 luidt:

‘Een peilbesluit als bedoeld in artikel 6.1 gaat vergezeld van een kaart met de begrenzing van

het gebied waarop het peilbesluit betrekking heeft en van een toelichting waarin ten minste zijn opgenomen:

a. de aan het besluit ten grondslag liggende afwegingen en uitkomsten van de verrichte onderzoeken;

b. een aanduiding van de veranderingen van de waterstanden ten opzichte van de bestaande situatie;

c. een aanduiding van de gevolgen van de te handhaven waterstanden voor de diverse belangen;

d. een omschrijving van hoe de waterstanden zich verhouden tot de voor het betreffende gebied vastgestelde gewenste peilbeheer.’

4.1. Zoals de Afdeling eerder heeft overwogen in haar uitspraak van 28 februari 2018, ECLI:NL:RVS:2018:694, komt het bevoegd gezag bij het vaststellen van een peilbesluit als bedoeld in art. 5.2 Waterwet beoordelingsruimte toe.

De vaststelling van het peilbesluit moet gericht zijn op de in art. 2.1 Waterwet genoemde doelstellingen (vgl. de uitspraak van de Afdeling van 15 juli 2015, ECLI:NL:RVS:2015:2253).

Bij het vaststellen van het peilbesluit hanteert het dagelijks bestuur de vaste bestuurspraktijk dat het peilbeheer is afgestemd op functies zoals die in het vierde Waterhuishoudingsplan 2016 zijn opgenomen. In het voorliggende geval is die functie agrarisch. Deze vaste bestuurspraktijk is vastgelegd in de Veenweidevisie en in het Waterbeheerplan 2016-2021.

Omvang geding

5. Milieudefensie betoogt dat de rechtbank de omvang van het geding ten onrechte heeft beperkt tot de peilverlaging van het peilvak kD2-35. Het (hoger) beroep heeft betrekking op alle peilwijzigingen in het peilbesluit, ook op peilverhogingen voor zover de wijzigingen niet leiden tot een hoger peil dat 30 cm of minder onder het maaiveld ligt.

5.1. In hoofdstuk 5 van de toelichting bij het peilbesluit zijn de effecten van de peilwijzigingen beoordeeld. Zowel in het peilbesluit als in

het (nader) STAB-advies zijn alle peilwijzigingen betrokken. De rechtbank is, mede onder verwijzing naar de vorengenoemde stukken, tot de conclusie gekomen dat het dagelijks bestuur het peilbesluit in redelijkheid heeft kunnen vaststellen. Onder deze omstandigheden bestaat geen aanleiding voor het oordeel dat de rechtbank de omvang van het geding in zoverre heeft beperkt tot slechts het peilvak kD2-35. Hierna komt een inhoudelijke beoordeling aan de orde. Het betoog faalt.

Veenoxidatie en CO₂-uitstoot

6. Milieudefensie betoogt dat de rechtbank niet heeft onderkend dat het peilbesluit in strijd met art. 2.1 lid 1 onder b en onder c Waterwet, het Waterbeheerplan 2016-2021, de Veenweidevisie en art. 6.2 Waterverordening provincie Fryslân is vastgesteld. Volgens haar zijn de gevolgen van veenoxidatie en verdroging op de omgeving niet, dan wel onvoldoende in de besluitvorming betrokken. Door het lage waterpeil in het agrarisch gebied is intensieve landbouw mogelijk. Het peilbesluit zal zorgen voor veenoxidatie waardoor meer broeikasgasen zullen worden uitgestoten. Volgens Milieudefensie moet het waterpeil in veengebieden worden verhoogd om veenoxidatie tegen te gaan en zo te voldoen aan de klimaatdoelen van het Klimaatverdrag. In dat verband betoogt zij tevens dat het peilbesluit in strijd is met het beleid, onder meer neergelegd in de Veenweidevisie, dat een laag grondwaterpeil van 90 cm beneden maaiveld aanhoudt.

6.1. Het dagelijks bestuur heeft ter zitting bij de Afdeling toegelicht dat de taken van het waterschap zijn vastgelegd in het waterschapsreglement. De vermindering van de uitstoot van CO₂ behoort als zodanig niet tot die taken, maar bij de vaststelling van het peilbesluit wordt hiermee vanuit het oogpunt van natuur en milieu wel rekening gehouden. De vaste bestuurspraktijk op dit punt, zoals neergelegd in de Veenweidevisie, is gericht op het vertragen van veenoxidatie als gevolg van ontwatering.

Zo wordt gekeken naar de mogelijkheid tot verhoging van het waterpeil om bodemdaling en verdwijnen van het veenpakket te voorkomen. Onderdeel van de visie is een maximale ontwateringsdiepte van gemiddeld 90 cm in veengebieden en een hoog zomerpeil in veengebieden met kleidek. Volgens het dagelijks bestuur is het peilbesluit in overeenstemming met dit uitgangspunt, met dien verstande dat dit uitgangspunt niet overal in het peilgebied is. De mogelijkheden zijn per peilvak beoordeeld, waarbij onder meer rekening is gehouden met de dikte van het veenpakket in een gebied.

6.2. De rechtbank heeft terecht overwogen dat het peilbesluit in overeenstemming is met de vaste bestuurspraktijk ten aanzien van reductie van de CO₂-uitstoot. Uit de hiervoor weergegeven toelichting volgt dat met het peilbesluit primair de doelstellingen van art. 2.1 Waterwet worden gediend, dat de peilen zijn afgestemd op de landbouwfunctie van het gebied en dat het dagelijks bestuur, waar mogelijk, de uitstoot van CO₂ als onderdeel van het belang van natuur en milieu in de afweging heeft betrokken. In dat kader zijn in hoofdstuk 5 van de toelichting bij het peilbesluit overige effecten zoals uitstoot van CO₂ beoordeeld. Daarin staat dat in het westelijke deel van het peilgebied veen in de bodem zit, ontwatering effect heeft op de dikte van de veenlaag en het inherent is aan de agrarische functie dat veenoxidatie optreedt. Verder is daarin vermeld dat het effect van het peilbesluit op de uitstoot van CO₂ nihil is, omdat hier geen sprake is van substantiële peilwijzigingen in veengebieden. Het peilbesluit is grotendeels conserverend van aard, waarbij de werkelijk gehanteerde waterpeilen en peilvakken worden vastgelegd. Slechts in peilvakken kD2-35 en kD2-22 is sprake van een verlaging van het zomerpeil en dit vormt slechts 3% van de oppervlakte van het peilgebied. In de overige peilvakken blijft het peil ongewijzigd of wordt het peil verhoogd. De Afdeling is van oordeel dat het dagelijks bestuur zich, gelet op het voorgaande, op het standpunt heeft kunnen stellen dat geen sprake is van onaanvaardbare

effecten. Daarbij betreft de Afdeling dat in het STAB-advies wordt bevestigd dat het peilbesluit op dit punt niet leidt tot een verslechtering, dat in peilvakken kD2-66, kD2-58, kD2-2 en kD-64 sprake is van een dik veenpakket en dat in die delen de peilen daarom wel worden verhoogd.

Het dagelijks bestuur heeft zich verder op het standpunt mogen stellen dat het peilbesluit, door de strategie van passieve peilverhoging, leidt tot vertraging van de veenoxidatie en daarmee bijdraagt aan een vermindering van de CO₂-uitstoot. In het STAB-advies staat dat voor een gedeelte van het peilgebied is voorzien in een passieve peilverhoging tot maximaal 90 cm drooglegging. Door het peil met het peilbesluit in deze gebieden gelijk te houden bij voortschrijdende maaiveldaling worden de gronden geleidelijk natter. Voor zover Milieudefensie zich niet kan verenigen met de huidige bestuurspraktijk ten aanzien van reductie van de CO₂-uitstoot en wil dat in het gebied peilen worden gehanteerd die 30 cm of minder beneden maaiveld liggen, heeft het dagelijks bestuur toegelicht dat het peil dan ongeveer 60 cm verhoogd moet worden en een structurele peilverhoging – vanwege de hoogteverschillen – tot schade aan de gronden leidt. De lage percelen zouden onder water staan en er kan schade ontstaan aan landbouw. De Afdeling acht deze toelichting niet onredelijk, nu in de Veenweidevisie ook staat dat extreme vernatting tot schade leidt. Dat Milieudefensie de ambitie onvoldoende acht in het licht van het Klimaatverdrag – daargelaten de vraag of deze bepalingen rechtstreeks van toepassing en een ieder verbindend zijn – doet daaraan niet af.

Gelet op het voorgaande heeft de rechtbank terecht geen aanleiding gezien voor het oordeel dat het dagelijks bestuur het peilbesluit vanwege effecten op de CO₂-uitstoot niet in redelijkheid heeft kunnen nemen.

Het betoog faalt.

KRW-doelstelling

7. Milieudefensie betoogt dat de rechtbank niet heeft onderkend dat het peilbesluit is vastgesteld in strijd met de Kaderrichtlijn Water (Richtlijn 2000/60/EG, hierna: KRW), omdat door het lage waterpeil stikstof en fosfaat in het oppervlaktewater komt en de doelstellingen op dit punt niet gehaald zullen worden. Volgens haar is ten onrechte overwogen dat het peilbesluit geen gevolgen heeft voor de KRW-waterlichamen.

7.1. De in de KRW opgenomen milieudoelstellingen zijn onder meer het voorkomen van achteruitgang en het beschermen, verbeteren en herstellen van de ecologische toestand van oppervlaktewaterlichamen. In hoofdstuk 6 van de toelichting bij het peilbesluit is ingegaan op de KRW. Daarin staat dat het peilbesluit geen negatieve invloed heeft op de te behalen KRW-doelen. De KRW-oppervlaktewaterlichamen in het peilgebied zijn weergegeven in afbeelding 8. Hieruit blijkt volgens het dagelijks bestuur dat in geen van de KRW-waterlichamen het oppervlaktewaterpeil verandert als gevolg van het peilbesluit. Omdat de KRW-waterlichamen en KRW-maatregelen in het gebied niet geraakt worden door het peilbesluit, is het ook niet aannemelijk dat de peilwijzigingen in het peilbesluit invloed hebben op de haalbaarheid van deze doelstellingen. De Afdeling is van oordeel dat het dagelijks bestuur gelet op het voorgaande deze conclusie heeft mogen trekken. De Afdeling neemt daarbij tevens in aanmerking dat het voorgaande wordt bevestigd in het STAB-advies. De rechtbank is op dit punt tot een juist oordeel gekomen.

Het betoog faalt.

Natuur en leefgebied

8. Milieudefensie betoogt dat de rechtbank niet heeft onderkend dat het peilbesluit in strijd met art. 6 lid 2 en 3 van Richtlijn 92/43/EEG (hierna: de Habitatrictlijn) en Richtlijn 2009/147/EG (hierna: de Vogelrichtlijn) is vastgesteld, omdat sprake is van verdroging van de gebieden en van een toename van stikstof en fosfaat.

Volgens Milieudefensie heeft de rechtbank verder niet onderkend dat het peilbesluit in strijd is met de Wet natuurbescherming (hierna: de Wnb), omdat niet alle gevolgen van het peilbesluit betrokken zijn in de beoordeling. Zij wijst op de bodemdaling van 25 tot 30 cm en de nu al hoge stikstofdepositie. In dit geval had daarom een passende beoordeling moeten worden gemaakt.

Daarnaast betoogt Milieudefensie dat de rechtbank niet heeft onderkend dat het peilbesluit in strijd is met het Verdrag inzake biologische diversiteit (hierna: Biodiversiteitsverdrag). Volgens haar heeft het lage peil gevolgen voor het leefgebied van de weidevogels in het peilgebied. Als het waterpeil niet wordt verhoogd tot tenminste 30 cm beneden maaiveld, verdwijnt tot 2030 ongeveer 30 cm veen, met onder meer gevolgen voor de weidevogels, aldus Milieudefensie.

8.1. Uit art. 2.8 Wnb, in samenhang gelezen met art. 2.7 Wnb, volgt dat een passende beoordeling moet worden gemaakt als een plan significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied. De gevolgen van het plan ten opzichte van de zogenoemde referentiesituatie dienen te worden onderzocht. Als daaruit volgt dat significante gevolgen niet op voorhand op grond van objectieve gegevens kunnen worden uitgesloten (voortoets), dient een passende beoordeling te worden gemaakt.

8.2. In de nabijheid van het peilgebied liggen de Natura 2000-gebieden De Deelen, Alde Feanen en Van Oordt's Mersken. De rechtbank heeft geoordeeld dat niet aannemelijk is dat het peilbesluit nadelige gevolgen heeft voor de Natura 2000-gebieden. De Afdeling volgt dit oordeel en acht daartoe het volgende van belang.

Het dagelijks bestuur heeft in de zienswijzennota en het verweerschrift toegelicht dat de Natura 2000-gebieden niet in het peilgebied liggen, maar dat bij de voorbereiding van het peilbesluit is gekeken naar eventuele gevolgen voor deze natuurgebieden. Op basis van de geringe peilwijzigingen in het peilbesluit en de afstanden van te wijzigen peilvakken tot de

nabijgelegen natuurgebieden is geconcludeerd dat dit daarop geen verslechterend effect heeft. Naar aanleiding van het beroep van Milieudefensie heeft het dagelijks bestuur een aanvullende beoordeling gemaakt. Hieruit blijkt dat de zomerpeilverlaging in peilvak kD2-35 een beïnvloedingsgebied heeft van ongeveer 100 meter. Dit is berekend aan de hand van de spreidingslengte van de grondwaterstandsverandering. Het beïnvloedingsgebied is gesteld op drie maal de spreidingslengte en komt dan op ongeveer 100 meter, zoals in het STAB-advies toegelicht. Uit die beoordeling volgt dat de afstanden van de natuurgebieden tot het peilgebied dermate groot zijn en de peilwijzigingen zo gering dat hydrologische effecten zijn uitgesloten. Dit betekent dat de verlaging van het zomerpeil in peilvak kD2-35 geen effecten heeft of kan hebben op de waterhuishouding in de natuurgebieden die op een afstand van meer dan 100 m liggen. Ook voor de overige peilwijzigingen is geconstateerd dat het beïnvloedingsgebied in dit geval niet reikt tot aan de natuurgebieden.

Voor zover Milieudefensie stelt dat niet alle relevante gevolgen van het peilbesluit in deze beoordeling zijn meegenomen, staat in het nader STAB-advies dat het onderzoek is beperkt tot de effecten van de gewijzigde peilen, dat de hydrologische situatie in de natuurgebieden ongewijzigd blijft en dat de snelheid van de bodemdaling en de mate van stikstofdepositie als gevolg van het peilbesluit niet veranderen. De constatering van Milieudefensie dat al sprake is van een bodemdaling als gevolg van veeoxidatie en van een hoge stikstofdepositie boven de kritische depositiewaarde is weliswaar juist, maar deze factoren worden niet (negatief) beïnvloed door het peilbesluit, aldus het nader STAB-advies. STAB concludeert dat het peilbesluit geen nadelige gevolgen heeft voor de Natura 2000-gebieden de Deelen, Van Oordt's Mersken en de Aide Feanen. Milieudefensie heeft voorgaande conclusie voor het overige onvoldoende bestreden. Het dagelijks bestuur heeft zich op het standpunt mogen

stellen dat eventuele effecten op de natuurgebieden als gevolg van het peilbesluit zijn uitgesloten. Overigens heeft het dagelijks bestuur ter zitting toelicht dat ter plaatse van de Natura 2000-gebieden diverse maatregelen worden genomen om de waterkwaliteit te verbeteren en de waterpeilen te handhaven.

Verder heeft de rechtbank terecht geoordeeld dat het dagelijks bestuur zich op het standpunt heeft mogen stellen dat eventuele gevolgen op het leefgebied van de weidevogels zijn uitgesloten. Het natuurgebied Boarnburgumer petten beslaat ongeveer 2% van het oppervlak van het hele peilgebied. In de zienswijzennota staat dat het peilbesluit geen negatieve gevolgen heeft voor het leefgebied. In het nader STAB-advies wordt bevestigd dat de waterhuishoudkundige inrichting en het beheer van de agrarische gronden in het peilgebied geen gevolgen hebben voor het leefgebied van de weidevogels. In het aangevoerde bestaat geen aanleiding om aan deze conclusies te twijfelen. Onder deze omstandigheden ziet de Afdeling evenmin aanleiding voor het oordeel dat het peilbesluit in zoverre in strijd is vastgesteld met het Biodiversiteitsverdrag, de Vogelrichtlijn of de Habitatrichtlijn.

Het betoog faalt.

Ontgronden

9. Milieudefensie betoogt dat de rechtbank ten onrechte overwogen heeft dat met het vaststellen van het peilbesluit geen sprake is van ontgronden als bedoeld in de Ontgrondingenwet. Volgens haar is de mate van bodemdaling als gevolg van veenoxidatie zodanig dat in dit geval sprake is van ontgronden. Er had op basis van de Ontgrondingenwet een vergunning moeten worden verleend.

9.1. Art. 3 van de Ontgrondingenwet luidt:

‘1. Het is verboden, behoudens het bepaalde in de artikelen 12 en 31, zonder vergunning te ontgronden dan wel (...) toe te laten, dat aldaar zonder vergunning ontgroning plaats heeft.

[...].’

De Ontgrondingenwet bevat geen definitie van het begrip ‘ontgroning’. Uit de totstandkomingsgeschiedenis van de Ontgrondingenwet (*Kamerstukken II 1960/61, 6338, nr. 3*) blijkt dat onder het begrip ontgroning moet worden verstaan alle werkzaamheden aan of in de hoogteligging van een terrein of waarbij de bodem van een water wordt verlaagd. Zie de uitspraak van de Afdeling van 19 maart 2014, ECLI:NL:RVS:2014:942, r.o. 8.2.

9.2. De rechtbank heeft terecht overwogen dat met het vaststellen van het peilbesluit geen sprake is van ontgronden. Op basis van art. 5.2 Waterwet zijn met het peilbesluit de waterpeilen in het oppervlaktewater vastgesteld. Dit zijn geen werkzaamheden in of aan de hoogteligging van een terrein, dan wel verlaging van de waterbodem. Weliswaar is sprake van een bodemdaling van de veengronden, maar dit is een gevolg van veenoxidatie. Dit wordt bevestigd in het STAB-advies. Daarin staat dat de bodemdaling samenhangt met de drooglegging van het perceel, maar dat geen vergraving van de bodem plaatsvindt. Gelet op het voorgaande is hier geen sprake van ontgroning en is geen vergunning op grond van de Ontgrondingenwet vereist. Een dergelijke vergunning is evenmin vereist op grond van de Ontgrondingenverordening Friesland.

Het betoog faalt.

Cultuurhistorie en archeologie

10. Milieudefensie betoogt dat de rechtbank niet heeft onderkend dat als gevolg van het peilbesluit archeologisch erfgoed en cultuurhistorische waarden verloren gaan. Hierdoor is het peilbesluit in strijd met het Europees Verdrag inzake de bescherming van het Archeologisch Erfgoed (hierna: Verdrag van Malta) en het provinciaal beleid met betrekking tot de landschappelijke en cultuurhistorische kernkwaliteiten en de bescherming van archeologische waarden zoals beschreven in art. 2.1.1 en 2.2.1 van de Verordening Romte Fryslân, de structuurvisie Grutsk op 'e Romte 2014 en het Streekplan Fryslân 2007. Daarin wordt uitge-

gaan van behoud van archeologisch erfgoed en landschappelijke waarden. Volgens Milieudefensie is in dat verband ook van belang dat op de Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE) – waarin het provinciaal beleid ten aanzien van de bescherming van archeologische waarden is geconcretiseerd – is aangegeven dat mogelijk archeologische resten in de grond zitten.

10.1. De rechtbank heeft terecht overwogen dat ten behoeve van het peilbesluit geen archeologisch onderzoek hoeft te worden verricht. In de toelichting bij het peilbesluit is over de archeologische en cultuurhistorische waarden vermeld dat in het plangebied een aantal Rijksmonumenten ligt en de peilwijzigingen geen negatief effect hebben op deze monumenten. Deze conclusie is in zoverre niet bestreden.

Wat betreft eventuele andere archeologische en cultuurhistorische waarden heeft de rechtbank verder terecht overwogen dat de FAMKE en de overige stukken waarnaar Milieudefensie verwijst niet kaderstellend zijn voor het peilbesluit. De FAMKE geeft per locatie of gebied aan waar de bekende en de te verwachten archeologische waarden aanwezig zijn. Uit de kaart en bijbehorende toelichting volgt dat de adviezen in de FAMKE betrekking hebben op ingrepen van een bepaalde omvang, waarbij onder 'grootte van een ingreep' wordt verstaan de oppervlakte van een bestemmingswijziging ten opzichte van het vigerende bestemmingsplan. In geval van een bodemsanering of ontgroning geldt de oppervlakte van het te ontgraven gebied als de ingreep. Nu geen sprake is van een planologische wijziging, bodemsanering of ontgroning, is ook geen sprake van een ingreep waarop de FAMKE van toepassing is. De overige genoemde stukken bevatten eveneens kaders voor ruimtelijke ontwikkelingen die hier niet aan de orde zijn. Alleen al daarom bestaat in zoverre geen aanleiding voor het oordeel dat het peilbesluit in strijd is met die stukken. Het betoog faalt.

Overige

11. Milieudefensie betoogt dat het dagelijks bestuur in dit geval zijn zorgplicht verzaakt en daarmee in strijd met art. 21 van de Grondwet en art. 2 en 8 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden handelt.

11.1. Gelet op hetgeen hiervoor is overwogen, ziet de Afdeling in de niet nader geconcretiseerde stelling van Milieudefensie geen aanleiding voor het oordeel dat het peilbesluit in strijd met de genoemde bepalingen is.

Het betoog faalt.

Conclusie

12. Het hoger beroep is ongegrond. De aangevallen uitspraak dient te worden bevestigd.

13. Het dagelijks bestuur hoeft geen proceskosten te vergoeden.

Beslissing

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State:

bevestigt de aangevallen uitspraak.

Noot

Het is merkbaar dat de bodem een centrale rol speelt in meerdere belangrijke thema's, van natuurbeheer en natuurbescherming (biodiversiteit) tot landbouw, en van klimaatadaptatie tot klimaatmitigatie (organische CO₂-binding). Uitspraken als deze zullen in de toekomst waarschijnlijk vaker voorkomen, waarbij er een keuze gemaakt moet worden voor een preferente functie en een type gebruik van de bodem. Het gebied (de gebiedskenmerken) en een juiste balans tussen beschermen en benutten moeten logischerwijs bepalen welke keuze gemaakt moet worden. Een visie waarbij de korte, middellange en lange termijn in beschouwing worden genomen zou kunnen helpen bij het maken van keuzes.

140. Vrees voor bodemverontreiniging bij ontwikkeling

Bestuursrecht

Vzr. Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State

14 september 2021, nr. 202101640/4/R3

ECLI:NL:RVS:2021:2049

(Venema)

grond verklaard, onder andere de bezwaren ten aanzien van bodemverontreiniging. Ook overweegt de voorzieningenrechter dat dit betoog niet berust op nieuwe feiten of omstandigheden van na de uitspraak van de voorzieningenrechter van 10 juni 2021. Dit betekent dat in deze uitspraak niet op dit betoog wordt ingegaan.

Herontwikkeling. Sanering.

[Art. 8:81 Awb]

Samenvatting uitspraak

Bij besluit van 21 januari 2021 heeft de raad van de gemeente Hardinxveld-Giessendam het bestemmingsplan 'IJzergieterij' vastgesteld. Het plan voorziet onder andere in de bouw van 150 woningen, dienstverlening tot een maximum van 430 m² en horeca tot een maximum van 140 m². Het plangebied was voorheen in gebruik als bedrijventerrein. [verzoeker] en anderen wonen in het plangebied of in de omgeving van het plangebied. Zij verzetten zich tegen de voorziene woningen en voorzieningen in het plangebied en vrezen vooral voor bodemverontreiniging, wateroverlast en verkeersoverlast.

Noot

Gezien de druk op het ruimtegebruik in Nederland en de behoefte aan locaties voor woningbouw, kan steeds vaker gebruik gemaakt worden van gronden waar voorheen niet gebouwd werd. Zo voorziet de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) in de bouw van 1 miljoen nieuwe woningen. In plaats van woningbouw op locaties die natuurwaarde hebben, lijkt bouw op voormalige industriegronden een goede keuze. Zo kan de woningbouw wellicht een impuls geven aan het (verdergaand) saneren en hergebruiken van verontreinigde industriegronden. In onderhavige zaak zijn de bezwaren onge-

141. Omgevingsvergunning aanleg geluidwal terecht verleend

Bestuursrecht

Vzr. rechtbank Noord-Holland,
14 september 2021, nr. HAA 21/3239
ECLI:NL:RBNHO:2021:7979
(Everaerts)

Aanleg nutsleidingen en riolering. Publiek-rechtelijk traject.

[Art. 1:3 lid 1 Awb]

Samenvatting uitspraak

De gronden van het [...] verzoek richten zich tegen de aanleg van de nutsleidingen en de riolering alsmede tegen verweerders standpunt dat de aanleg van de grondwal vergunningvrij is. [...] De voorzieningenrechter [houdt] het er voorshands voor dat de initiatiefnemer niet heeft beoogd om ook voor de aanleg van de grondwal een omgevingsvergunning aan te vragen. In dat geval moet de mededeling van verweerder dat voor de aanleg geen vergunning nodig is, [...] worden gekwalificeerd als een informatieve mededeling dat de aanleg daarvan omgevingsvergunningvrij is. De voorzieningenrechter zal het er voorshands voor houden dat verweerders standpunt in zoverre een ambtshalve gegeven bestuurlijk rechtsoordeel betreft. Zo'n rechtsoordeel is in beginsel niet aan te merken als een besluit als bedoeld in art. 1:3 lid 1 Algemene wet bestuursrecht (Awb). [...] Verzoekster kan, indien wordt begonnen met de aanleg van een grondwal, een handhavingsverzoek indienen, hetgeen in dit geval de aangewezen ingang is tot een eventuele bestuursrechtelijke procedure. Tegen verweerders beslissing daarop staat bezwaar open [...]. Gelet op het vorenstaande is de voorzieningenrechter van oordeel dat er geen reden is om op dit punt de verzochte voorlopige voorziening te treffen. [...] Vaststaat dat het tracé van de nutsvoorzie-

ning en de riolering deels gepland staan op gronden in eigendom van verzoekster. [...] De voorzieningenrechter is van oordeel dat voor zover de aanleg van de nutsvoorzieningen en de riolering zal plaatsvinden op gronden die niet aan verzoekster toebehoren, er vooralsnog geen aanleiding bestaat voor het oordeel dat verweerder in redelijkheid de omgevingsvergunning niet heeft mogen verlenen. Daarbij is met name van belang dat verweerder – anders dan verzoekster lijkt te betogen – voldoende rekening heeft gehouden met de archeologische waarden van de grond in kwestie [gelet op de bevindingen van archeologisch expertisebureau Argo]. Gelet hierop zijn er geen dan wel onvoldoende aanknopingspunten voor het oordeel dat met de verleende omgevingsvergunning onevenredige afbreuk zal worden gedaan aan het behoud van de archeologische waarden van de gronden. Voor zover verzoekster anders heeft betoogd, wordt zij daarin niet gevolgd. Voor zover de aanleg van de nutsvoorzieningen en de riolering dient plaats te vinden op gronden die in eigendom zijn van verzoekster, staat gelet op het verhandelde ter zitting genoegzaam vast dat verzoekster niet van zins is om initiatiefnemer toestemming te verlenen om dat deel van het tracé aan te leggen. In zoverre bestaat er derhalve geen noodzaak om het bestreden besluit op dit punt te schorsen. Initiatiefnemer kan immers wegens het ontbreken van een privaatrechtelijke toestemming dat deel van het tracé niet aanleggen. Initiatiefnemer zal zich mitsdien eerst tot de civiele rechter moeten wenden.

Noot

In onderhavige zaak is getracht werkzaamheden tegen te gaan middels het publiekrechtelijk traject, wat niet is geslaagd. Wel zijn er privaatrechtelijk mogelijkheden waarmee de eigenaar van de grond de werkzaamheden op dat deel tegen kan gaan.

| 142. Ondergrondse werkzaamheden

Bestuursrecht

Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State
22 september 2021, nr. 201904017/1/R2
ECLI:NL:RVS:2021:2055
(Van Altena, Verburg, Den Ouden)

Graafwerk. Ondergrond. Infra.

[Art. 3:2 en 3:46 Awb, Wnb]

Samenvatting uitspraak

Bij besluit van 28 maart 2019 heeft de raad van de gemeente Boxmeer het bestemmingsplan ‘Versterken 150 kV-net Haps-Boxmeer’ vastgesteld. Het plan ‘Versterken 150 kV’ voorziet in boven- en ondergrondse hoogspanningsleidingen tussen Haps en Boxmeer en in de uitbreiding van een hoogspanningsstation op het perceel Zandkant 1 te Boxmeer. Het plangebied van het plan ‘Buitengebied 2018’ omvat onder meer de gronden waarop het plan ‘Versterken 150 kV’ betrekking heeft. Het plangebied van het Veegplan is gelijk aan dat van het plan ‘Buitengebied 2018’. De raad heeft in het Veegplan enkele fouten uit het plan ‘Buitengebied 2018’ hersteld, waaronder de planregels voor de boven- en ondergrondse hoogspanningsleidingen. [appellant] pacht gronden in de omgeving van het hoogspanningsstation. Hij wenst verder op het perceel [locatie] te Boxmeer, waar een voormalig waterpompstation staat, een landgoedwoning te realiseren. Dit perceel ligt op ongeveer 350 meter ten noorden van het hoogspanningsstation.

Noot

Deze zaak gaat over de realisatie van (grootschalige) ondergrondse infrastructuur in relatie tot ruimtelijke plannen. Het is goed te beseffen dat onder de Omgevingswet dit soort zaken afgehandeld wordt middels een projectbesluit. Het projectbesluit wijzigt het omgevingsplan

met regels die nodig zijn voor het uitvoeren, in werking hebben of in stand houden van het project. De gewijzigde regels van het omgevingsplan zijn onderdeel van het projectbesluit. Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet hebben gemeenten nog geen omgevingsplan volgens de regels van de Omgevingswet. Er ontstaat door het overgangsrecht een tijdelijk deel van het omgevingsplan. Het tijdelijk deel bestaat uit de op dat moment geldende bestemmingsplannen en daarmee vergelijkbare instrumenten (waaronder inpassingsplannen). In de overgangsfase hoeft het Rijk, de provincie of het waterschap het omgevingsplan niet te wijzigen (art. 22.16 lid 1 Omgevingswet). Tijdens de overgangsfase geldt het projectbesluit als omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (art. 22.16 lid 2 Omgevingswet). Rijk, provincie en waterschap hoeven wijzigingen in het omgevingsplan dan nog niet zelf aan te brengen.

ACTUALITEITEN & ONDERZOEK

143. Waterschappen willen totaalverbod PFAS-stoffen

De Unie van Waterschappen en de vereniging van drinkwaterbedrijven (Vewin) hebben eurocommissaris Frans Timmermans opgeroepen in de hele Europese Unie alle PFAS-stoffen te verbieden. Zij deden dat gisteren in een gesprek met het kabinet van de vicevoorzitter van de Europese Commissie. De enige manier om PFAS aan te pakken en er uiteindelijk vanaf te raken, is aanpak aan de bron. Eenmaal in het water of in de bodem, zijn de stoffen lastig om te verwijderen. Het moet daarom zoveel mogelijk worden voorkomen dat PFAS in het milieu terecht kan komen, stellen Vewin en de Unie. De schadelijke stoffen komen onder andere voor in kleding, verpakkingsmateriaal en anti-aanbakpannen.

Onlangs heeft Nederland met Duitsland, Denemarken, Zweden en Noorwegen een aantal landen al een verbod voorgesteld voor niet-noodzakelijke toepassingen. Alle niet-noodzakelijke schadelijke PFAS-stoffen, zo'n 6.000 in totaal, gaan voor het eerst in één keer verboden worden. Dat maakt het voorstel het meest uitgebreide en complexe verbod tot nu toe. Wel biedt het voorstel ruimte voor uitzondering van toepassingen die als onmisbaar worden gezien.

De Unie en Vewin zijn weliswaar blij met dit voorstel, maar vinden het niet ver genoeg gaan. Ze willen nadrukkelijk een totaalverbod op PFAS. Zij beroepen zich daarbij op het in mei van dit jaar door de Europese Commissie gepubliceerde *zero pollution action plan*. Daarin geeft de Commissie aan dat het milieuvuiling wil voorkomen, die aan de bron gaat aanpakken en ervoor gaat zorgen dat de vervuiler ervoor betaalt. De Unie en Vewin willen die drie principes van het EU-milieubeleid ook

strikt toegepast zien op het reguleren van PFAS-stoffen.

Bron: binnenlandsbestuur.nl, 15 september 2021

144. Opmerkelijk: afdeklaag op granuliet mag volgens staatssecretaris uit granuliet bestaan

De afgelopen maanden ontstond er onrust in het gebied rond natuurplas Over de Maas omdat bewoners een op granuliet lijkende substantie boven zagen komen drijven. De reactie van de nieuwe demissionair-staatssecretaris Steven van Weyenberg daarop is opvallend. Mocht het inderdaad om granuliet gaan, dan is er volgens hem niets aan de hand omdat de afdeklaag die op het granuliet is gestort ook uit granuliet mag bestaan. Dat is opmerkelijk omdat onderzoeksbureau Arcadis eerder concludeerde dat een afdeklaag juist eventuele negatieve ecologische effecten van granuliet kan voorkomen. Bovendien schreef voormalig staatssecretaris Van Veldhoven in april nog aan de Kamer: 'Granuliet zal zich niet verspreiden naar het oppervlaktewater en grondwater.'

Milieuchemicus Joop Harmsen kan de redenering van staatssecretaris Van Weyenberg niet volgen: 'In feite schrijft de staatssecretaris nu dat granuliet veilig is, als het is afgedekt met granuliet. Dit is in tegenspraak met het rapport van Arcadis. Als je de redenering van de staatssecretaris doorzet voor de hele plas betekent dit dat de ruim 750.000 ton die daar gestort is, afgedekt mag worden met een afdeklaag van granuliet. Die afdeklaag is juist om het milieu te beschermen tegen de mogelijke negatieve effecten van granuliet.'

In het Arcadisrapport, dat afgelopen april openbaar werd, wordt na testen met kleine organismen geconcludeerd dat granuliet mogelijke negatieve effecten heeft voor specifieke ecosystemen of natuurdoeltypen. 'Het zou kunnen betekenen dat granuliet mogelijk minder geschikt is als drager voor specifieke ecosystemen of natuurdoeltypen', zo schreef voormalig staatssecretaris Van Veldhoven. Maar omdat er een afdeklaag op het granuliet is aangebracht 'is hier geen sprake van bij Over de Maas', aldus van Veldhoven in april.

Volgens Arcadis is in het deel van de plas waar het granuliet komt bovendrijven geen granuliet in de afdeklaag gebruikt, maar grond en zand uit de plas en het gebied. Die informatie kreeg Arcadis van de uitvoerder van het project.

Demissionair-staatssecretaris Van Weyenberg erkent in antwoorden op Kamervragen dat het Arcadis-rapport mogelijk niet klopt wanneer blijkt dat er granuliet is boven komen drijven in een deel van de plas. 'Ik heb Arcadis daarom gevraagd om te beoordelen of de feitelijke situatie in "Over de Maas" overeenkomt met de situatie zoals beschreven in het rapport. Indien dat niet het geval zou zijn, is Arcadis gevraagd of dit van invloed is op de conclusies van het rapport.' Van Weyenberg verwacht hierover deze herfst nog duidelijkheid van Arcadis.

Milieuchemicus Joop Harmsen: 'Dat vind ik echt een flauwekulverzoek van de staatssecretaris. Arcadis heeft immers in hun rapport al aangegeven dat dit materiaal niet geschikt is als leeflaag. Hij hoeft dit dus ook niet aan ze te vragen. Wat hij hier doet werkt alleen maar vertragend.' We hebben Arcadis gevraagd wat ze vinden van de reactie van de staatssecretaris. En hoe ze verklaren dat er mogelijk granuliet is komen bovendrijven. Arcadis wil niet inhoudelijk op onze vragen reageren.

Bron: zembla.nl, 15 september 2021

145. Prinsjesdag: decentrale overheden willen snel Haags beleid voor verduurzaming

De miljoen woningen die vóór 2030 dienen te worden gebouwd moeten toekomst- en klimaatbestendig, duurzaam en goed bereikbaar zijn. Voor de keuze van bouwlocaties moeten water, bodem en het herstel van de natuur leidend zijn, zeggen de koepelorganisaties Vereniging van Nederlandse Gemeenten, het Interprovinciaal Overleg en de Unie van Waterschappen in het kader van Prinsjesdag. Het Rijk moet snel met 'een duidelijke, langjarige aanpak' komen.

De drie koepelorganisaties vinden het teleurstellend dat er op Prinsjesdag nog geen nieuw kabinet is. Ze dringen er op aan dat er snel afspraken komen om Nederland te verduurzamen, een opdracht die vooral in de regio's vormgegeven moet worden met thema's als wonen, economie en energie. 'Om de enorme vraag naar woningen, de strijd tegen klimaatverandering en de transitie naar duurzame energie te realiseren, is het nodig deze opgaven slim te combineren met een gezamenlijke aanpak in de regio. Die samenwerking werkt alleen onder de juiste voorwaarden en met goede financiële afspraken.'

Op regionaal en lokaal niveau zetten de decentrale overheden er al op in om deze opgaven gezamenlijk op te pakken, stellen de koepelorganisaties. 'Met de noodzakelijke koers en bijbehorende afspraken wil het echter nog niet zo vlotten in Den Haag.' VNG, IPO en UvW dringen aan op snelle besluitvorming in Den Haag over de financiële middelen die nodig zijn voor de transities.

Voor de bouw van een miljoen woningen, de uitvoering van het Klimaatakkoord en stimulering van de circulaire economie is het tevens belangrijk dat het Rijk barrières bij gebiedsontwikkeling wegneemt en dat er een stabiele koers komt 'met een duidelijke, langjarige aanpak', schrijven de koepelorganisaties. Voorts moet het nieuwe kabinet economische opgaven ver-

binden aan de klimaat- en woonopgaven. En er moet 'een stevig programma voor om- en bijscholing' komen.

Bron: h2owaternetwerk.nl, 21 september 2021

146. GroenLinks wil meer garanties bij injectie afvalwater in lege Drentse gasvelden

De partij is bezorgd na de beantwoording van Kamervragen door minister Blok afgelopen vrijdag. Die schrijft daarin dat hij zelf geen informatie gaat inwinnen over de afvalwaterinjectie in Twente. Daar is de NAM zelf verantwoordelijk voor en ook het Staatstoezicht op de Mijnen, aldus de minister.

‘Uit die Kamerbrief komt het beeld naar voren dat er problemen zijn rond het injecteren van afvalwater in Twente,’ zegt fractievoorzitter Elke Slagt van GroenLinks. ‘Wij willen graag meer waarborgen dat het in Drenthe goed in de gaten wordt gehouden. Ook willen we dat het injecteren stopt als er iets mis blijkt te zijn. Dat is in Twente niet gebeurd. Net over de grens in Duitsland is het ook al een keer misgegaan.’

Het omhooghalen van de olie in Schoonebeek is ingewikkeld, omdat de olie stroperig en erg dik is. Sinds 2011 wordt er stoom geïnjecteerd. Daardoor wordt de olie vloeibaar en is die makkelijker te winnen. Maar daarbij komt ook verontreinigd afvalwater naar boven. Nu gaat dat afvalwater naar lege gasvelden in Twente, maar vanwege problemen met de buizen kan de NAM daar nu nog maar twee putten gebruiken. Eén put is tijdelijk gesloten.

De NAM is van plan om ook afvalwater te injecteren in lege Drentse gasvelden in Dalen, Oosterhesselen en Schoonebeek. Daar lopen nu allerlei onderzoeken naar. Volgens Slagt is het aannemelijk dat de NAM binnenkort in Drenthe wil beginnen. ‘Vorig jaar hebben we al punten van zorg voor de onderzoeken kunnen meegeven.’

Het afvalwater wordt diep in de bodem in de lege gasvelden geïnjecteerd. ‘Het kan misgaan door lekkage in de buizen. Gelukkig zijn er twee buizen, een binnen- en een buitenbuis,’ aldus Slagt. ‘Maar als er toch een lek ontstaat kan het vuile afvalwater in de diepe ondergrond terecht komen. Dan kunnen er voor de lange termijn gevolgen zijn voor de natuur, landbouw

en de inwoners.’ Toch kan de provincie weinig doen, want het kabinet beslist uiteindelijk. ‘Daar zijn we ons van bewust. We zijn blij dat we vorig jaar onze zorgen hebben kunnen uiten en we zullen dit als Provinciale volksvertegenwoordigers onder de aandacht blijven brengen.’ De NAM zegt in een reactie dat de waterinjectie niet wordt verplaatst van Twente naar Zuidoost-Drenthe, maar dat het gaat om extra capaciteit. Ook is er volgens het bedrijf geen sprake van milieuschade in Twente.

In opdracht van het Staatstoezicht op de Mijnen wordt vervolgonderzoek gedaan naar de breuk in een buitenbuis in Twente. De resultaten daarvan zullen worden meegenomen de zogeheten Milieu Effect Rapportage (MER) en de vergunningen voor de injectie van afvalwater in lege gasvelden in Drenthe. Daardoor loopt het plan van de NAM vertraging op. De MER zal in de loop van volgend jaar worden ingediend, waarna er in 2024 daadwerkelijk begonnen kan worden met injecteren van afvalwater, aldus de NAM.

Bron: rtdvrenthe.nl, 23 augustus 2021

147. Rijnwaterbedrijven waarschuwen voor te hoge concentraties gif in bron drinkwater

De normen voor toxische stoffen in het rivierwater moeten worden aangescherpt, want deze stoffen breken amper af. Deze waarschuwing komt van de rivierdrinkwaterbedrijven. Intussen wordt de lithiumwinning voor autobatterijen in Zuid-Duitsland een nieuw gevaar voor de drinkwaterkwaliteit.

Er zit tweemaal te veel toxisch Pfas in de Rijn en er is geen transparantie over grote industriële lozingen in die rivier. Zelfs het binnenlaten van zeevis heeft negatieve invloed op ons drinkwater. Dit zijn een paar van de belangrijkste klachten uit het jaarrapport van RIWA-Rijn, de samenwerkende rivierwaterbedrijven Vitens, Waternet, Oasen en waterleidingbedrijf PWN. Het drinkwater voor vijf miljoen Nederlanders komt uit de Rijn. Directeur Gerard Stroomberg schreef mee aan het 286 pagina's dikke jaarrapport over 2020, met als basis data van drie innamepunten in Nieuwegein, Nieuwersluis (Utrecht) en Andijk (Noord-Holland) en het grensmeetstation Lobith. Er moet nog veel gebeuren, zegt Stroomberg, en de kwaliteitseisen moeten omhoog.

'Sinds 2006 meten wij Pfas uitgebreid. Het Europese Rivierenmemorandum stelt dat alles onder 0,1 microgram oké is, maar dat is achterhaald. Maar Efsa, de Europese voedselveiligheidsautoriteit, kwam een jaar geleden met een strengere norm. Nu blijkt de hoeveelheid Pfas in de Rijn twee keer te hoog.'

Wat treft u aan 'nieuwe' stoffen aan?

'Bijvoorbeeld medicijnresten. Lithium wordt gebruikt in medicatie voor depressie en bipolair stoornissen. Bij Lobith zien wij dat het niveau eigenlijk te hoog is. Een extra zorg is dat Duitsland tussen Bazel en Karlsruhe lithium wil gaan winnen voor de batterijen van 400 miljoen elektrische auto's. Het winnen, transporteren en verwerken van lithium mag niet meer vervuiling veroorzaken.

Een ander voorbeeld is de bij MRI's gebruikte röntgencontrastvloeistof. Die bevat gadolinium, dat je na onderzoek uitplast.'

Hoe kwam u erop daarnaar te zoeken?

'Een geluk bij een ongeluk is dat het gebied langs de Rijn dichtbevolkt is en veel onderzoeksinstituten heeft waarmee wij samenwerken. Er bleek een hoogleraar te zijn die juist dat gadolinium goed kan meten en graag zijn meetmethode op onze Rijnmonsters wilde toepassen. Een oplossing tegen het verspreiden van gadolinium is plaszakken.'

U heeft kritiek op de doelen die Europa stelt voor drinkwaterkwaliteit?

'Vooral langs de Rijn buiten Nederland wordt nog steeds te veel geloosd. Het kost veel moeite het oppervlaktewater te zuiveren. In het jaar 2000, met de invoering van de Europese kaderrichtlijn Water, was het de bedoeling dat wij veel minder zouden hoeven zuiveren omdat het Rijnwater schoner zou worden. Het tegendeel blijkt het geval. Bij het toetsen van de Europese doelen ontbreken concrete maatstaven. Daarom hebben wij een zuiveringsindex opgesteld die laat zien hoeveel we moeten verwijderen om schoon drinkwater te produceren. Sinds 2000 is de hoeveelheid stoffen die we moeten verwijderen juist met 50% gestegen.'

Wat grote industriële lozingen betreft, het moet in Europa toch mogelijk zijn een transparant systeem te maken?

'Dat is precies wat wij hadden voorgesteld. Dan wordt iedereen op tijd gewaarschuwd om mee te kijken. Maar de Rijnsoeverlanden vinden dat een taak voor lokale vergunningverleners. Het komt vaker voor dat een bedrijf een grote lozing aanvraagt en daarvoor een vergunning krijgt. Denk aan GenX in Dordrecht. In de praktijk blijkt het dan toch toxisch. Dit is een groot pro-

bleem. Er is meer kennis nodig bij de vergunningverleners. Wij zouden daarom graag meekijken, ook in Duitsland.'

In Andijk aan het IJsselmeer heeft u vorig jaar negen keer de waterinname gestopt vanwege te veel chloride. Waardoor kwam dat?

'Wij laten via de Afsluitdijk zeewater naar binnen bij de vispassages. Daardoor halen we meer zeezout (waarvan chloride een bestanddeel is – SB) naar het grootste zoetwaterreservoir van Nederland dan ons lief is. Ook bij het Haringvliet staat de sluisdeur op een kier, voor de zalm, maar ik heb het idee dat ze daar meer meten en actiever de sluisdeur beheren.'

Bron: trouw.nl, 6 september 2021

148. VVD wil antwoord provincie op aangekondigd verbod oppompen grondwater

De VVD wil duidelijkheid van het provinciebestuur over het aangekondigde verbod op het oppompen van grondwater in Zuidelijk Flevoland. Vanaf 2024 wil de provincie verbieden grondwater op te pompen voor de beregening van gewassen, omdat dat mogelijk de drinkwatervoorziening in gevaar kan brengen. Statenlid Henri van Ulsen van de VVD vindt de gevolgen van zo'n verbod voor agrariërs zeer ingrijpend en vraagt het provinciebestuur tot een andere oplossing te komen.

‘We willen van de gedeputeerde weten waar hij in deze kwestie staat’, zegt Van Ulsen. ‘Zowel waterwinbedrijf Vitens als de ondernemers in het gebied als het Waterschap hebben er alle belang bij dat hier een oplossing voor komt.’

Van Ulsen vraagt aandacht voor het voorgenomen verbod, omdat de agrariërs geen goed alternatief zouden hebben voor het oppompen van grondwater. ‘Het oppervlaktewater is onvoldoende goed voor beregening, want daar kan bruinrot in zitten. En thuis de kraan open zetten voor de gewassen is wel heel duur.’ Daarnaast, zo zegt Van Ulsen, is de structuur van het waterleidingnetwerk in Zuidelijk Flevoland niet geschikt om zoveel hectare landbouwgrond te beregenen. ‘De kraan openzetten is geen structurele oplossing voor deze agrariërs.’ Van Ulsen wil van het provinciebestuur weten waarom het voorgenomen oppompverbod wel voor akkerbouwers in Flevoland geldt, maar niet voor hun collega's in Gelderland. ‘Hoe kan het nu dat we hier de boel op slot zetten voor ondernemers in Zuidelijk Flevoland en dat agrariërs een paar kilometer verderop aan de andere kant van het water gewoon een vergunning blijven krijgen om grondwater op te pompen?’

Van Ulsen begrijpt dat de drinkwatervoorziening belangrijk is. ‘Vooral met de opgave die wij in Flevoland hebben om 100.000 woningen te bouwen is de drinkwatervoorziening essen-

tieel. Daarom is het belangrijk dat we het gebied beschermen tegen misbruik en vervuiling.’ Maar het verbod is voor Van Ulsen niet wenselijk.

Bron: omroepflevoland.nl, 7 september 2021

149. RIVM: ‘Stof’ op huizen en speeltuinen rond Tata Steel zit vol lood en beïnvloedt zelfs IQ kinderen

De hoeveelheden schadelijke stoffen die neerdalen in de omgeving van Tata Steel zijn vele tientallen malen hoger dan in gebieden verder weg van de grote staalfabriek in Wijk aan Zee. Zó erg zelfs, dat bij langdurige blootstelling het IQ van kinderen tot 12 jaar negatief wordt beïnvloed. Dat blijkt uit een tweede gezondheidsonderzoek van het RIVM waarbij op 420 plekken neergedaalde stof is opgeveegd en onderzocht. Buiten én binnen.

Het gaat dus om honderden veegmonsters van het spul dat in het IJmondgebied rondwarrelt en op straten en in speeltuinen en achtertuinen terecht komt. Dit RIVM-onderzoek is een vervolg op een eerder onderzoek van het RIVM onder huisartsen, waaruit al bleek dat er in de regio rond Tata veel meer gezondheidsklachten en zware ziektes voorkomen dan elders.

Dit tweede onderzoek maakt duidelijk door welke schadelijke stoffen dat (mede) lijkt te komen. De vraag wáár die schadelijke stoffen vandaan komen, wordt niet héél direct beantwoord maar het RIVM wijst wel duidelijk in de richting van Tata door te concluderen dat de hoeveelheden het hoogst liggen dicht bij de staalfabriek. Bijvoorbeeld bij de plek waar vorig jaar een foto genomen werd van zwarte sneeuw op de duinen. Hoe dicht bij Tata, hoe hoger de hoeveelheid schadelijke stoffen die met name door verschillende fabrieken op het Tata-terrein worden verspreid.

Het RIVM constateerde bijvoorbeeld dat er gemiddeld veertig tot vijftig keer meer ijzer in de veegmonsters zit in Wijk aan Zee dan elders. Lood kwam in Wijk aan Zee vijf tot tien keer meer voor (tot op sommige plekken wel dertig keer meer) en de kankerverwekkende PAK's (zeg maar datzelfde zwarte spul als op verbrand eten of barbecues zit) twintig tot veertig keer meer, maar op sommige plekken vlak bij Tata

zelfs 150 keer zoveel. Binnenshuis zijn de gemeten hoeveelheden PAK's en metalen ook hoger dan in andere gebieden, maar wel veel minder hoog dan buiten.

Het RIVM heeft in het rapport ook een conclusie getrokken over de nadelige gevolgen voor de volksgezondheid. Een van de opvallendste daarvan is dat 'langdurige (lage) blootstelling aan lood kan leiden tot negatieve effecten op het IQ van kinderen'. Ook de kans op kanker in de regio is groter. Conclusies die overigens enkele jaren geleden ook al werden getrokken. Nu blijkt echter dat de genomen maatregelen van Tata Steel niet hebben geholpen en dat de hoeveelheden PAK's zelfs zijn toegenomen. Zorgwekkend is volgens omwonenden en het RIVM dat kinderen niet beschermd kunnen worden tegen het stof. Kinderen spelen veel buiten en zitten overal aan.

De resultaten van het onderzoek worden door ondernemer én actievoerder Jan de Jong uiterst cynisch ontvangen. De steenrijke baas van investeringsmaatschappij Nedamco maakte onlangs bekend dat hij en enkele andere gefortuneerde ondernemers uit de regio één miljoen euro neerleggen om te onderzoeken wáár die schadelijke stoffen vandaan komen. 'Kijk, ik wil maar één ding weten: komt deze vervuiling van Tata? Ja? Mooi, dan kan de tent dicht en is het probleem opgelost.'

De Jong is daarom teleurgesteld in het rapport. 'Iedereen wéét dat Tata de oorzaak is, maar wéér houdt het RIVM in dit rapport een slag om de arm, halen ze de scheepvaart erbij, open haardjes van bewoners ... Zeventig jaar geleden stond al in de krant dat er hier méér mensen doodgaan aan kanker en nu wordt er nog steeds gezegd dat er "meer onderzoek" moet komen. Het RIVM zegt dat ze dat gaat doen. Maar wanneer is dat eindelijk klaar dan? Wat is de onder-

zoeksvraag? Ze zullen altijd een slag om de arm houden, want dat doen ze al zeventig jaar. Er is dus gewoon meer aan de hand. Ik kan me niet aan de indruk onttrekken dat dat de invloed van Tata Steel is.'

De resultaten van het RIVM-onderzoek komen – opnieuw – hard aan bij de organisaties die zich tegen Tata verzetten. 'De lijst zorgwekkende resultaten wordt steeds langer', schrijft de stichting Frisse Wind.nu (die ook aangifte tegen Tata heeft gedaan). 'Mensen in de IJmond lopen 27% méér kans op longkanker, de lucht in de IJmond is bij wind vanaf Tata Steel ongezond en er is sprake van veel ultrafijnstof. Omwonenden hebben meer last van gezondheidsklachten en nu staat vast dat ook het stof dat altijd in onze omgeving aanwezig is, potentieel gevaarlijk is.'

Volgens de stichting is het 'verbijsterend' dat, ondanks alle door Tata genomen maatregelen en aangekondigde investeringen, de concentraties PAK's zelfs zijn toegenomen en dat deze in de hele regio en ook binnenshuis gevonden worden.

Frisse Wind.nu doet daarom een oproep aan de regering: 'Op 9 september wordt in Den Haag gedebatteerd over de toekomst van Tata Steel en zullen waarschijnlijk miljarden euro's subsidies worden verstrekt voor het beperken van de uitstoot van CO₂. Wij roepen onze volksvertegenwoordigers op om verder te kijken dan CO₂ alleen. De impact op de gezondheid van bewoners rondom de industrie zou een absolute voorwaarde moeten zijn bij het toekennen van iedere subsidie.'

Demissionair staatssecretaris Steven van Weyenberg (Infrastructuur) vindt het 'zeer zorgelijk' dat bewoners rondom de staalfabriek van Tata Steel bij IJmuiden veel meer schadelijke stoffen binnenkrijgen dan mensen die ergens anders wonen. 'Dit kan zo niet en moet echt anders', schrijft hij in een verklaring.

Volgens Van Weyenberg blijkt uit het onderzoek de noodzaak om 'scherper aan de wind te varen' wat betreft de uitstoot van Tata Steel. Hierover wordt volgens hem 'op korte termijn'

gesproken met het bedrijf en de provincie Noord-Holland. Ook wil hij dat de vergunningen voor staalproductie in Nederland scherper en strenger worden. Verder zijn strengere regels op Europees niveau nodig, zegt hij.

SP-Kamerlid Renske Leijten vindt het tijd voor een 'stevig debat' volgende week. 'Dit is wat je krijgt als de overheid decennia lang wegstijgt en geen goede normen stelt'. Volgens haar zet Tata alleen stappen na boetes en 'enorme imagoschade'.

Joris Thijssen, Kamerlid voor de PvdA, noemt het RIVM-rapport 'snoeihard'. Hij vindt dat er jarenlang te weinig aandacht is geweest voor de gezondheid van de omwonenden en hun kinderen.

Bron: bd.nl, 2 september 2021

150. Brabant moet veel meer doen om verdroging tegen te gaan: ‘Natte zomer verandert niet veel’

Zolang er meer grondwater wordt onttrokken voor industrie, landbouw en drinkwater dan er door regen bijkomt of wordt vastgehouden, holt de natuur in Brabant achteruit. Grondwater is niet onuitputtelijk. Daarom moeten provincie en waterschappen veel meer stappen zetten om verdroging tegen te gaan.

Dat stellen Natuurmonumenten, Brabants Landschap en Brabantse Milieufederatie vast, nu de uitkomsten van een onderzoek van de universiteiten in Tilburg en Utrecht bekend zijn. Uit dat onderzoek zou blijken dat het Brabantse grondwaterbeleid niet voldoet aan de Europese regels om verdroging te voorkomen en de natuur te herstellen. De natuurorganisaties roepen overheid en waterschappen met klem op ervoor te zorgen dat het Brabants watersysteem ook voor toekomstige generaties op orde komt en blijft.

De drie belangengroepen zijn zeer ongerust over de verdroging in Noord-Brabant en de effecten daarvan op de natuur. En dat terwijl het een Europese verplichting is om te zorgen dat de natuur niet verslechtert, maar ook dat deze herstelt en verbetert.

‘Een redelijk natte zomer als dit jaar verandert daar helaas niet veel aan, daar is de verdroging veel te ernstig voor. Herstel kan nog jaren duren en soms is de schade voor ecosystemen onherstelbaar.’

Klimaatverandering leidt ertoe dat extreem weer met droogte en nattigheid elkaar vaker afwisselen. Om verdroging tegen te gaan, zo stellen de onderzoekers, is het belangrijk om water langer op natuurlijke wijze vast te houden. Ze adviseren overheden om meer grip op de grondwateronttrekkingen te krijgen, ‘zodat verdere verslechtering van de grondwatertoestand wordt voorkomen.’

Ze wijzen op de verplichte Europese doelstelling, gekoppeld aan een deadline in 2027 wanneer de grondwatertoestand weer op peil moet zijn. ‘De onderzoekers laten zien dat achteruitgang in Brabant sinds 2009 in strijd is met Europese regels. Dit vraagt om een flinke inspanning van de overheid’, aldus Misha Mouwen van de Brabantse Milieufederatie. ‘Plannen moeten resultaatgericht zijn en duidelijke maatregelen kennen. Alleen een stip aan de horizon is niet voldoende.’

Mouwen voegt eraan toe dat de waterpartners in Brabant zich bewust zijn van de noodzaak van een herstel van het watersysteem. ‘We zijn hierover met elkaar in gesprek.’

Waterschap Brabantse Delta herkent zich in de conclusies van het verschenen onderzoek. ‘Ook wij vinden dat we er op het gebied van droogtebestrijding en grondwaterbalans nog niet zijn’, reageert dijkgraaf Kees Jan de Vet. ‘De afgelopen jaren hebben we hard gewerkt en verschillende maatregelen genomen, maar dat we meer moeten doen is een feit. Dat de zomer dit jaar een echte Hollandse zomer was, met meer neerslag dan in voorgaande jaren, heeft daar helaas niets aan veranderd.’

De Vet benadrukt dat ‘we als waterschappen de droogteproblematiek in Brabant niet alleen kunnen oplossen. Daarvoor is samenwerking ontzettend belangrijk. Wij zoeken als waterschap continu de samenwerking met andere organisaties, zoals natuur- en landbouworganisaties en overheden.’

Hij noemt als actueel voorbeeld het ‘droogteconvenant grondwater’ dat de Brabantse waterschappen op dit moment met de provincie afronden. ‘We moeten een grote beweging maken om de waterbalans te herstellen, het convenant draagt daaraan bij.’

Bron: bndestem.nl, 10 september 2021

PREVENTIE & HANDHAVING

151. Uitstoot asfaltfabriek Nijmegen verontrust buurtbewoners: 'Tata Steel in het klein'

Uit een recente meting blijkt asfaltfabriek APN liefst zeventien keer meer kankerverwekkende stoffen uit te stoten dan is toegestaan. Bewoners van de Nijmeegse wijk die er tegenaan ligt slaan alarm.

GroenLinks-wethouder Jan Wijnia zegt de overschrijding van de emissienorm 'zeer serieus' te nemen en daarom ook 'streng' op te treden. De omgevingsdienst dreigt het bedrijf een dwangsom (boete) van maximaal 50 duizend euro op te leggen – 10 duizend euro per overtreding.

In reactie op die aankondiging heeft APN bezwaar tegen de boete aangetekend. Volgens eigenaar Dura Vermeer klopt de meetmethode niet: in het verleden zijn bij metingen nooit afwijkingen geconstateerd, dus bestaan er bij het bedrijf twijfels over de juistheid van de meetresultaten.

De wijkbewoners vinden dat de gemeente veel te slap optreedt. 'Meteen stilleggen dat bedrijf, totdat ze kunnen aantonen dat ze veilig binnen de emissienorm kunnen produceren', zegt Van Tiel. Ook meent de vereniging Dorpsbelang Hees dat de gemeente serieus moet kijken naar de uitkoop van het vervuilende bedrijf dat zo dicht tegen een woonwijk aanligt.

De gemeenteraad is eveneens gealarmeerd over de zeer ruime overschrijding van de emissienorm. 'Het is alsof een auto met 250 kilometer per uur over een woonerf scheurt', beweert Hans van Hooft, fractievoorzitter van coalitiepartner SP. Komende woensdag zal de milieuvervuiling door de asfaltcentrale aan de orde komen in de gemeenteraad.

'Er moet echt actie worden ondernomen om het vertrouwen van de bewoners te herstellen; iedereen heeft recht op schone lucht', aldus Van

Hooft. 'Onze inzet is: uitstoot onder de norm, anders moet de tent dicht.'

Van Tiel verwijst in dit verband ook naar de ontwikkelingen bij Tata Steel. 'Daar werd eerst ook gezegd: niks aan de hand mensen', aldus de voorzitter van de wijkvereniging. 'Later bleek dat er misschien toch iets mis was, en uiteindelijk is de conclusie dat het niet goed is voor de gezondheid van de omwonenden. Industrie op zo'n plek, dicht bij een woonwijk, is niet meer van deze tijd.'

Bron: de volkskrant.nl, 4 september 2021

152. Rubberen korrels vervuilen grond rondom voetbalclub Sarto: ‘Er wordt veel te slap opgetreden’

De bodem is al verontreinigd, maar ingegrepen wordt er nog niet. De frustratie bij tegenstanders van rubberen korrels op kunstgrasvelden groeit in Tilburg, met een hoofdrol voor voetbalclubs Sarto en Zigo. ‘Alleen de kans op milieuschade maakt al dat je moet ingrijpen.’

Bij voetbalclub Sarto zit volgens de stichting Kom Van Dat Gras Af al een zinkverontreiniging in de grond, door korrels die buiten het veld belanden. Specifieker: rondom veld 3 zou de grond al ernstig vervuild zijn, ook op stukken grond die niet meer bij de club horen. Dus stuurde advocaat Rogier Hörchner al in juli 2020 een handhavingsverzoek naar de gemeente Tilburg: de korrels moeten worden opgezoegen en vervangen.

De gemeente Tilburg moet er nu op toezien dat de eigenaar van de velden de korrels ook opruimt, aldus de advocaat. Maar beheerder van de velden is ook de gemeente. Dus vraagt de beheerder (lees: de gemeente) nu al voor de tweede keer twaalf weken uitstel aan de gemeente voor meer onderzoek. En de gemeente verleent dat uitstel weer, aan de gemeente dus. En dus liggen de korrels er nog zeker tot en met januari.

‘Veel te slap optreden’, oordeelt Hörchner daarover. ‘De gemeente is continu in overtreding, maar komt steeds aanzetten met: we hebben nog geen tijd gehad om met alle grondeigenaren te praten.’ Zelf vergelijkt hij het met een situatie waarin drugsafval wordt aangetroffen. ‘Dan moet een particulier ook direct ingrijpen, zelfs als alle vaten goed dicht zitten en er nog helemaal geen verontreiniging is. Alleen de kans op milieuschade maakt al dat je moet ingrijpen. Hier is die milieuschade al een feit, en toch gebeurt er niks.’ Hörchner wijst erop dat het ook om een natuur- en drinkwatergebied van Brabant Water gaat.

De gemeente Tilburg erkent dat er al verontreiniging in de bodem zit, maar wil het bodemonderzoek rondom Sarto nog niet vrijgeven. ‘Het rapport is namelijk nog niet officieel afgerond. Er vindt op dit moment nog nader onderzoek plaats naar de mate van verspreiding van de korrels en de mogelijke consequenties daarvan voor de bodem’, laat een woordvoerder weten. ‘Het is dan ook te vroeg om nu al conclusies te trekken over eventuele consequenties voor het waterwingebied.’ De gemeente ontkent dat ze de boel traineren. ‘Wij treuzelen niet, maar willen precies weten wat er aan de hand is en wat eraan gedaan kan en moet worden. Dat dit voor Kom Van Dat Gras Af te lang duurt, kunnen wij ons voorstellen. Maar wij willen geen half werk, maar in één keer een goede oplossing.’

De gemeente Tilburg heeft eerder wel maatregelen genomen, nadat Enschede een boete kreeg voor een ‘milieudelict’. Er werd drie ton geïnvesteerd, onder meer in kantplanken rond voetbalvelden om te voorkomen dat de korrels over het complex gaan zwerven. Ook werden bij meerdere voetbalclubs schoonlooproosters en speciale rioolfilters aangelegd. De gemeente houdt verder rekening met een verbod op de korrels per 2028 vanuit Europa en zoekt daarom alternatieven voor 28 kunstgrasvelden. Voorlopig worden de velden wel ‘gewoon’ bijgevuld, stelt een woordvoerder. ‘Dit om te voorkomen dat ze worden afgekeurd en er dan niet meer op kan worden gevoetbald met alle bijhorende problemen voor de betreffende voetbalclubs en hun leden.’

De stichting heeft in heel Nederland liefst vijftig handhavingsverzoeken lopen. Bij de Tilburgse voetbalclub Zigo ligt het probleem komend kwartaal op het bordje van de Raad van State. De club is daarmee de eerste van Nederland, en de uitspraak kan dus gevolgen hebben voor veel

kunstgrasvelden in het land. Dat de korrels slecht zijn voor het milieu, lijkt inmiddels wel onomstreden. Over de vraag of de korrels ook slecht zijn voor de gezondheid, is meer discussie. Volgens het RIVM, dat onderzoek deed, is sporten op velden met rubberen korrels in elk geval 'verantwoord' omdat er nauwelijks stoffen in het lichaam komen.

Bron: bd.nl, 10 september 2021

153. NVWA: regels beter nageleefd in grondwaterbeschermingsgebieden

De naleving van gebruiksvoorschriften voor gewasbeschermingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden is flink verbeterd, meldt de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA).

Het nalevingspercentage op bedrijven in grondwaterbeschermingsgebieden steeg van 2017 tot in 2020 van 41% naar 78%. Wel gebruikte nog 22% van de bedrijven niet-toegestane middelen, blijkt uit de resultaten van het NVWA-toezicht in 2020. 'Een mooie stap in de juiste richting', constateert NVWA-inspecteur Ronald van Lubek. Volgens hem streeft de NVWA uiteindelijk naar 95% naleving van de gebruiksregels voor gewasbeschermingsmiddelen.

De NVWA ziet streng toe op naleving van de toepassingsvoorwaarden van gewasbeschermingsmiddelen in gebieden die gebruikt worden voor winning van grondwater voor de drinkwatervoorziening. Na eerdere inspecties bij telers in 2017, zijn in 2020 opnieuw gerichte inspecties uitgevoerd. Hierover werden 2.100 telers met percelen in grondwaterbeschermingsgebieden vooraf geïnformeerd.

Bij 36 van de 161 uiteindelijk in 2020 geïnspecteerde bedrijven is vastgesteld dat er gewasbeschermingsmiddelen zijn gebruikt die niet zijn toegestaan in de betreffende gebieden. De overige 125 bedrijven gebruikten alleen toegestane middelen en dat betekent een naleving van 78%. Dat is bijna een verdubbeling ten opzichte van 2017.

De oorzaken van het niet-naleven van de regels zoekt de NVWA vooral in de informatievoorziening. Soms is bij een overtreding sprake van onbekendheid over de ligging van een perceel in grondwaterbeschermingsgebied of miscommunicatie met een loonwerker dan wel verhuurder of het niet goed lezen van etiketten van de middelen. Omgekeerd blijkt ook dat telers

die wel goed op de hoogte zijn, ook de regels beter naleven, constateert de NVWA.

Om de naleving op het gewenste niveau van tenminste 95% te krijgen, onderneemt de NVWA samen met het ministerie van LNV diverse initiatieven. Zo wordt gewerkt aan het opnemen van een kaart met grondwaterbeschermingsgebieden in het perceelsregister van RVO.nl. Ook het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden is van plan om de databank voor toelatingen beter doorzoekbaar te maken op eventuele beperkingen vanwege de winning van grondwater.

Bron: nieuweoogst.nl, 16 september 2021

REGELGEVING

154. ‘Zet de ontpoldering van de Hedwige stop als Belgische PFAS-lozingen niet onmiddellijk ophouden’

Dat stelt Andries Jumelet voor, raadslid voor de ChristenUnie in Reimerswaal. Jumelet is helemaal klaar met Antwerpen, dat volgens hem ‘willens en wetens’ toelaat dat onze Westerschelde naar de knoppen wordt geholpen.

De Westerschelde is vervuild met het zeer schadelijke PFAS. Onlangs werd bekend dat chemieconcern 3M in het Belgische Zwijndrecht de giftige stof jarenlang ongehinderd kon lozen. De milieuvergunning die de provincie Antwerpen afgaf was niet meer dan een formaliteit.

Jumelet wil dat de Nederlandse overheid van België eist dat lozingen van giftige stoffen op de Schelde onmiddellijk stoppen. Als dat niet gebeurt dan moet de ontpoldering van de Hedwige in Zeeuws-Vlaanderen meteen worden stilgelegd, vindt hij.

Ook de continue verdieping van de Westerschelde moet nog maar eens goed tegen het licht worden gehouden, vindt het raadslid. Zeker nu de verdenking rijst dat het slib dat wordt weggebaggerd en neergelegd op andere plaatsen in de Westerschelde hoogstwaarschijnlijk ook is vervuild met PFAS.

‘Het blijkt dat alleen Nederland zich aan de afspraken houdt. De Belgen helemaal niet’, zegt Jumelet. ‘Het gaat ze eigenlijk alleen maar om het belang van de haven van Antwerpen. De rest doet er voor hen helemaal niet toe.’

In juli diende de ChristenUnie al een motie in in de gemeenteraad van Reimerswaal. Hierin staat dat de vervuiling onmiddellijk moet stoppen.

Bron: omroepzeeland.nl, 6 september 2021

OFFICIËLE PUBLICATIES

STAATSCOURANT

Staatscourant

23-09-2021 Staatscourant 2021, 41560 | |

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Kennisgeving definitief vaststellingsbesluit gaswinning Groningenveld 2021-2022, Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

15-09-2021 Staatscourant 2021, 40381 Rectificatie | | Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Rectificatie kennisgeving definitieve instemmingsbesluiten op de winningsplannen Luttelgeest I en II voor aardwarmtewinning, Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

13-09-2021 Staatscourant 2021, 40596 | | Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Besluit van de Minister van Economische Zaken en Klimaat van 6 september 2021, nr. WJZ/ 21203904, tot verlenen van tijdelijk mandaat, volmacht en machtiging aan het Instituut Mijnbouwschade Groningen voor hulp in bijzondere situaties (Tijdelijk besluit mandaat, volmacht en machtiging IMG voor hulp in bijzondere situaties)

02-09-2021 Staatscourant 2021, 40162 | | Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Regeling van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 31 augustus 2021, nr. WJZ/ 21222893, houdende tijdelijke vrijstelling van artikel 4, derde lid, van het Besluit gebruik meststoffen in verband met veelvuldige regen in delen van Noord-Nederland (Vrijstellingsregeling uitrijdperiode dunne fractie van drijfmest in delen van Noord-Nederland in verband met veelvuldige regen 2021)

01-09-2021 Staatscourant 2021, 39998 | | Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA)

Besluit van de inspecteur-generaal van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit namens de Minister Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 27 augustus 2021 tot vaststelling van het Specifiek interventiebeleid meststoffen (IB02-SPEC 07, versie 02)

KAMERSTUKKEN

Kamerstukken

23-09-2021 Handelingen 2020-2021, vergadering 93, nr. 14, 24-06-2021 | Tweede Kamer

Inwerkingtreding wijziging Tijdelijke wet Groningen

23-09-2021 Handelingen 2020-2021, vergadering 93, nr. 6, 24-06-2021 | Tweede Kamer

Fosfaatrechtenstelsel

13-09-2021 Kamerstuk 2020-2021, 33037, nr. 400 | Tweede Kamer

Mestbeleid; Brief regering; Uitstel uitrijdperiode dierlijke mest

13-09-2021 Kamerstuk 2020-2021, 35600-35334, nr. AD | Eerste Kamer

Wijziging van de Wet natuurbescherming en de Omgevingswet (stikstofreductie en natuurverbetering); Verslag van een schriftelijk overleg met de minister van LNV over regeling nieuwe versie AERIUS Calculator en wijziging stikstofregistratiesysteem

13-09-2021 Kamerstuk 2020-2021, 33529-32849, nr. 879 | Tweede Kamer

Gaswinning; Verslag van een commissiedebat; Verslag van een commissiedebat, gehouden op 1 juli 2021, over Mijnbouw/Groningen

09-09-2021 Kamerstuk 2020-2021, 33037, nr. 399 | Tweede Kamer

Mestbeleid; Brief regering; Ontwerp 7^e actieprogramma Nitratrichtlijn, aankondiging publieke consultatie en stand van zaken derogatie

08-09-2021 Kamerstuk 2020-2021, 34864, nr. 0 | Eerste Kamer

Wijziging van de Omgevingswet en enkele andere wetten met het oog op het beschermen van de bodem, met inbegrip van het grondwater, en het duurzaam en doelmatig gebruik van de bodem (Aanvullingswet bodem Omgevingswet); Verslag van een nader schriftelijk overleg met de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat over granuliet

07-09-2021 Kamerstuk 2020-2021, 33037, nr. 398 | Tweede Kamer

Mestbeleid; Brief regering; Jaarlijkse rapportages mestbeleid

03-09-2021 Kamerstuk 2020-2021, 28625, nr. 296 | Tweede Kamer

Herziening van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid; Brief regering; Verzoek om op 8 september 2021 in debat te gaan over het Nationaal Strategisch Plan (NSP)

03-09-2021 Kamerstuk 2020-2021, 35334, nr. 164 | Tweede Kamer

Problematiek rondom stikstof en PFAS; Brief regering; Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties (Lbv), Maatregel Gerichte Opkoop (MGO) en grondfonds

27-08-2021 Kamerstuk 2020-2021, 33529, nr. 877 | Tweede Kamer

Gaswinning; Brief regering; Toepassing koolstoffilters bij gaswinning rond natuurgebieden

KAMERVVRAGEN**Kamervragen****20-09-2021 Kamervragen zonder antwoord 2020-2021, 2021Z15943 | Tweede Kamer**

De aanpak van de stikstofproblematiek naar aanleiding van de beantwoording van de schriftelijke vragen

17-09-2021 Kamervragen zonder antwoord 2020-2021, 2021Z15846 | Tweede Kamer

Het meerekenen van intensieve landbouwgronden als Natura 2000-gebieden terwijl Nederland bijna wereldkampioen biodiversiteitsverlies is

16-09-2021 Kamervragen zonder antwoord 2020-2021, 2021Z15723 | Tweede Kamer

Het bericht 'Stikstofdeal met zes boeren die stoppen, A15 kan volgens ministerie daardoor alsnog doorgaan'

15-09-2021 Niet-dossierstuk 2020-2021, 2021D32442 | Tweede Kamer

Lijst van vragen over het Rapport 'Bescherming drinkwater bij het boren naar aardwarmte; Stille wateren, in diepe gronden'(Kamerstuk 27625-550)

15-09-2021 Kamervragen (Aanhangsel) 2020-2021, nr. 4045 | Tweede Kamer

Antwoord op vragen van het lid Boswijk over de uitspraak van de rechter in Overijssel over bemesten en beweiden op 29 juli 2021 (AWB 19/1185 en AWB 20/186)

14-09-2021 Kamervragen (Aanhangsel) 2020-2021, nr. 3926 | Tweede Kamer

Antwoord op vragen van het lid Van der Plas over het bericht 'Rechterlijke uitspraak maakt van natuurvoorzorgsprincipe het verlamingsprincipe'

13-09-2021 Kamervragen (Aanhangsel) 2020-2021, nr. 3583 | Tweede Kamer

Antwoord op vragen van het lid Boswijk over het bericht 'Column: Boeren krijgen sancties, natuurorganisaties een "goed gesprek"'

13-09-2021 Kamervragen (Aanhangsel) 2020-2021, nr. 3990 | Tweede Kamer

Antwoord op vragen van het lid Vestering over Nederland dat relatief meer bomen kapt dan Brazilië

13-09-2021 Kamervragen (Aanhangsel) 2020-2021, nr. 3993 | Tweede Kamer

Antwoord op vragen van het lid Edgar Mulder over het artikel 'Gebiedsgerichte aanpak één grote leugen?'

13-09-2021 Kamervragen (Aanhangsel) 2020-2021, nr. 3995 | Tweede Kamer

Antwoord op vragen van de leden Thijssen en Bromet over gaswinning onder de Waddenzee

13-09-2021 Kamervragen (Aanhangsel) 2020-2021, nr. 3985 | Tweede Kamer

Uitstel beantwoording vragen van het lid Vestering over het nagenoeg gelijkblijvende gebruik van landbouwgif, ondanks beloftes voor een drastische afname

09-09-2021 Kamervragen (Aanhangsel) 2020-2021, nr. 3876 | Tweede Kamer

Antwoord op vragen van het lid Van Esch over het artikel 'Spoelt granuliet toch weer weg? Wethouder wil verklaring van Rijkswaterstaat'

09-09-2021 Kamervragen (Aanhangsel) 2020-2021, nr. 3882 | Tweede Kamer

Antwoord op vragen van de leden Madlener en Kops over ontbossing voor biodiesel uit palm en soja

08-09-2021 Kamervragen zonder antwoord 2020-2021, 2021Z15121 | Tweede Kamer

Het vasthouden van water in natuurgebieden om overstromingen te helpen voorkomen

08-09-2021 Kamervragen zonder antwoord 2020-2021, 2021Z15119 | Tweede Kamer

Mislukte veenvorming in het Wierdense Veld

07-09-2021 Kamervragen (Aanhangsel) 2020-2021, nr. 3823 | Tweede Kamer

Antwoord op vragen van de leden Terpstra en Von Martels over het bericht 'Haal vervuilde bouwgrond langs N206 weg'

07-09-2021 Kamervragen (Aanhangsel) 2020-2021, nr. 3795 | Tweede Kamer

Antwoord op vragen van het lid Boswijk over LTO Noord wil verlenging mest uitrijden vanwege hevige regenval

07-09-2021 Kamerstuk 2020-2021, 33118 nr. 196 | Tweede Kamer

Omgevingsrecht; Lijst van vragen en antwoorden; Lijst van vragen en antwoorden inzake de uitkomsten Bestuurlijk Overleg Omgevingswet 26 mei 2021

06-09-2021 Kamervragen (Aanhangsel) 2020-2021, nr. 3769 | Tweede Kamer

Antwoord op vragen van het lid Bromet over de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) en de afvalwaterinjecties

06-09-2021 Kamervragen (Aanhangsel) 2020-2021, nr. 3764 | Tweede Kamer

Uitstel beantwoording vragen van de leden Vestering en Teunissen over de productie en export van zeer schadelijke landbouwgiften die in Nederland verboden zijn

01-09-2021 Kamervragen zonder antwoord 2020-2021, 2021Z14825 | Tweede Kamer

LTO Noord wil verlenging mest uitrijden vanwege hevige regenval

31-08-2021 Kamervragen zonder antwoord 2020-2021, 2021Z14728 | Tweede Kamer

Gaswinning onder de Waddenzee

30-08-2021 Kamervragen zonder antwoord 2020-2021, 2021Z14670 | Tweede Kamer

Uitrijtermijn voor vaste mest en drijfmest in respectievelijk Limburg en Friesland

30-08-2021 Kamervragen zonder antwoord 2020-2021, 2021Z14674 | Tweede Kamer

Het artikel 'Nederland blijft achter met gasboringen op zee, bedrijven willen aan de slag'

Ik **VIND** het.

VIND jij het ook?
Kijk op sdu.nl/ikvindhet

Sdu

Journal Bodem en Omgeving

Redactie

Ing. M.J.H. Langenhuijsen, Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (hoofdredacteur), dr. ir. P.A. Alphenaar, TTE Consultants, mr. drs. C.A. Janssen, Infrastructuur en Milieu, mr. W. Tromp, Infrastructuur en Waterstaat

Jurisprudentie

De bijdrage jurisprudentie is verzorgd door:

Ir. P. (Piet) de Nijs, Senior Environmental Advisor at Shell Nederland Chemie B.V.

Alle bijdragen zijn geschreven op persoonlijke titel.

Uitgever

Ron Huveneers
r.huveneers@sdu.nl

Redactieadres

Marleen Schouten
m.schouten@sdu.nl

Citeertitel

JBO 2021/x (volgnummer uitspraak)

ISSN: 2589-9848

Advertentieacquisitie

Cross Media Nederland
Tim Lansbergen
010-7607324
tim@crossmedianederland.com

Veranderende wet- en regelgeving en Bodem.

Huidige wetgeving maar ook de Omgevingswet en de aanvullingswet Bodem zijn relevant. Uw redactie geeft aandacht aan alle belangrijke ontwikkelingen, maar houdt zich zeer aanbevolen voor uw mening/reactie over de specifieke aandachtsgebieden in relatie tot het *Journal Bodem en Omgeving*.

U kunt uw vragen, reacties of opmerkingen mailen naar: bodem@sdu.nl.

Abonnementen en -administratie

JBO verschijnt tien maal per jaar op papier en online via opmaat.sdu.nl. Voor actuele prijzen, abonnementsvormen en onze leveringsvoorwaarden verwijzen wij u naar sdu.nl of kunt u contact opnemen met onze klantenservice. Abonnementen kunt u afsluiten via sdu.nl of via Sdu Klantenservice. Postbus 20025, 2500 EA Den Haag; tel: (070) 378 98 80; e-mail: sdu@sdu.nl.

Vanwege de aard van de uitgave gaat Sdu uit van een zakelijke overeenkomst; deze overeenkomst valt onder het algemene verbintenissenrecht. Uw persoonlijke gegevens worden door ons zorgvuldig behandeld en beveiligd. Wij verwerken uw gegevens voor de uitvoering van de (abonnements)overeenkomst en om u op uw vakgebied van informatie te voorzien over gelijksoortige producten en diensten van Sdu B.V. Voor het toesturen van informatie over (nieuwe) producten en diensten gebruiken wij uw e-mailadres alleen als u daarvoor toestemming heeft gegeven. Uw toestemming kunt u altijd intrekken door gebruik te maken van de afmeldlink in het toegezonden e-mailbericht. Als u in het geheel geen informatie wenst te ontvangen over producten en/of diensten, dan kunt u dit laten weten aan Sdu Klantenservice: informatie@sdu.nl. Abonnementen gelden voor minimaal één jaar en hebben een opzegtermijn van twee maanden. Onze uitgaven zijn ook verkrijgbaar in de boekhandel. Voor informatie over onze leveringsvoorwaarden kunt u terecht op www.sdu.nl.

©Sdu B.V. 2021

Alle rechten voorbehouden.

Behoudens de door de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden vervoelvoudigd (waaronder begrepen het opslaan in een geautomatiseerd gegevensbestand) of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De bij toepassing van art. 16b en 17 Auteurswet wettelijk verschuldigde vergoedingen wegens fotokopiëren, dienen te worden voldaan aan de Stichting Pro, Postbus 3060, 2130 KB te Hoofddorp (www.stichting-pro.nl). Voor het overnemen van een gedeelte van deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken op grond van art. 16 Auteurswet dient men zich tevoren tot de uitgever te wenden. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgevers geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden.

Het al dan niet op verzoek van de redactie aanbieden van uitspraken of artikelen aan *JBO* impliceert toestemming voor openbaarmaking en vervoelvoudiging t.b.v. de elektronische ontsluiting van (delen van) *JBO* in enige vorm.

mvw
media voor vak
& wetenschap

Sdu

Stapp

Sdu